

Aan de gemeenteraad
cc commissieleden
cc pers

DATUM 22 oktober 2024
ZAAKNUMMER 1589989
BEHANDELD DOOR Nadieh Muijsert
TELEFOON (035)
UW KENMERK
BIJLAGEN 1
BETREFT monitor Economie 2024

Geachte raadsleden,

Met deze brief informeren wij u over onze monitor Economie 2024. De Monitor Economie geeft één keer per jaar inzicht in een aantal economische kerngegevens. Samen geven die een beeld van de stand van de economie in Hilversum. In deze monitor kijken we naar de ontwikkelingen van het aantal banen en vestigingen, de beschikbaarheid van ruimte voor werken en het arbeidsaanbod. Ook geven we inzicht in de gemeentelijke inspanningen om bij te dragen aan de economische vitaliteit.

De afgelopen jaren ging het goed met de Hilversumse economie. Het aantal banen stijgt, de werkloosheid blijft laag, op werklocaties zijn positieve ontwikkelingen gaande en het actief stimuleren van werkgelegenheid en bedrijvigheid in de stad werpt zijn vruchten af. Tegelijkertijd heeft Hilversum ook te maken met uitdagingen. Een daarvan is de schaarse ruimte. We blijven werken aan de aantrekkelijkheid van Hilversum als vestigingslocatie, en het binnenhalen én behouden van bedrijven. Dit doen we samen met ondernemers, platform Economie en andere stakeholders, zoals ROM Utrecht Region.

Highlights

Enkele highlights uit de monitor zijn:

1. **Banengroei van 1,2 % in afgelopen jaar.** Na een historisch sterke banengroei in 2022 vlakte in 2023 het groeitempo iets af. Het groeitempo blijft zodoende achter bij het landelijk gemiddelde van 2,6%.
2. Het werkloosheidspercentage in Hilversum is de afgelopen jaren flink gedaald. **In 2023 steeg de werkloosheid licht van 3,4% naar 3,6%.** Dit is nog altijd laag. We werken eraan om de arbeidsmarkt, het onderwijs en de beroepsbevolking beter op elkaar te laten aansluiten.
3. Het blijft noodzakelijk om inwoners van Hilversum voldoende werkgelegenheid te bieden. We werken aan het beter afstemmen van het aanbod van werkplekken op onze beroepsbevolking. Werken aan werkgelegenheid in Hilversum is nodig, want **slechts 36% van de werkende inwoners heeft een baan in de eigen gemeente.** Dit cijfer ligt onder het gemiddelde van 46% voor centrumgemeenten en kan wijzen op een mismatch op de arbeidsmarkt. Dit heeft onze aandacht want we zien de uitgaande pendel stijgen en de inkomende pendel dalen. Met Hilversumse bedrijven

werken we aan mobiliteitsmanagement. Dat doen we onder meer door alternatief vervoer en hybride werken te stimuleren.

4. Het aantal vestigingen in Hilversum is gegroeid. Die groei is grotendeels te danken aan zzp'ers. In 2022 stond **65% van de Hilversumse bedrijven als zzp'er** geregistreerd. Deze ontwikkeling is ook landelijk te zien.
5. Van alle banen in de stad bevindt bijna twee derde zich op gemengde werklocaties. De behoefte aan kantoor- en bedrijfslocaties is groot, terwijl de ruimte hiervoor zeer beperkt beschikbaar is. De Hilversumse kantorenmarkt is krap te noemen, al is de beschikbare data hierover niet compleet. De verwachting is dat deze rond de 4-5% ligt, dit is onder het percentage van frictieleegstand (8%). Dit is vooral in deze krappe markt een zorgelijke ontwikkeling die een remmende ontwikkeling op de economische groei kan veroorzaken. De sleutel zit aan de fysieke kant: de beschikbaarheid van passende ruimte voor werkgelegenheid op zowel bedrijventerreinen, kantoorlocaties en gemengde werklocaties.
6. We zetten in op **behoud, uitbreiding en ontwikkeling van aantrekkelijke werklocaties**. Concreet gaan we hiervoor aan de slag met gebiedsagenda's voor de werklocaties in Zuidwest, het centrum en het Media Park inclusief campusontwikkeling. Verduurzaming is daarbij een belangrijk aandachtspunt. De gebiedsontwikkeling van het Arenapark naar het vernieuwde Sportpark is in volle gang. Dit is straks dé internationaal aantrekkelijke kantoorlocatie met ruimte voor wonen en sport. Ook het Stationsgebied verandert. Hier is in de toekomst meer plek voor kantoren en creatieve bedrijven. Het centrum, Crailo en de Hilversumse wijken bieden eveneens kansen voor werken. Daarbij blijven we het mengen van functies, zoals wonen, werken en recreëren, stimuleren.

Praktijkgeschoold werk

De monitor zoomt ieder jaar in op een thema dit keer is dat praktijkgeschoold werk. Een bovengemiddeld hoog percentage van de Hilversumse beroepsbevolking is theoretisch opgeleid. Hoewel het overgrote deel nog steeds praktisch en middelbaar opgeleid is, is met name het aandeel praktisch opgeleiden al jaren dalende. Praktisch en middelbaar opgeleiden zijn veelal werkzaam in praktische beroepen en zodoende onmisbaar voor het functioneren van Hilversum en de kwaliteit van leven in de stad. Het is dan ook noodzakelijk om het aandeel praktisch en middelbaar opgeleiden te behouden. De komende jaren staat de arbeidsmarkt voor een aantal grote uitdagingen. Zo is er de vergrijzing, die in het bijzonder praktijkgeschoold werk raakt. Veel werknemers die met pensioen gaan, zijn minder hoog opgeleid dan de huidige schoolverlaters en dit zorgt voor een gat. De verwachting is dat grote tekorten ontstaan in met name de techniek, het onderwijs, de zorg en de bouw. Personeel in deze sectoren is al jaren schaars, onafhankelijk van de economische situatie.

Om hierop in te spelen heeft de gemeente Hilversum binnen een toekomstbestendige arbeidsmarkt speciale aandacht voor praktijkgeschoold werk. De arbeidsmarkt is divers en de dynamiek op de arbeidsmarkt wordt beïnvloed door allerlei verschillende factoren. Dit vraagt om een goede afstemming tussen beleidsterreinen als economie, sociaal domein en wonen. Een goede samenwerking tussen het onderwijs, het bedrijfsleven en de overheden is belangrijk om tot het gewenste resultaat te komen.

We wensen u veel leesplezier met de monitor Economie 2024.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera

dr. ir. G.M. van den Top

MONITOR ECONOMIE 2024

INHOUD

	Samenvatting	3
	Inleiding	5
	Werkgelegenheid	7
	Werkgelegenheid per sector	9
	Zelfstandigen zonder personeel	10
	Arbeidsmarkt	11
	Banen t.o.v. beroepsbevolking	11
	Werkloosheidspercentage	12
	WW-uitkering	13
	Pendelstromen (woon-werkverkeer)	13
	Bedrijvendynamiek	15
	Groei van aantal bedrijven, vooral zzp'ers en mkb	15
	Groei per sector	16
	Nieuwe en vertrekkende bedrijven	17
	Werklocaties	19
	Bedrijventerreinen	21
	Kantorenmarkt	22
	Winkelmarkt	23
	Special: Praktijkgeschoold werk	25
	Inleiding	25
	Praktisch, middelbaar en theoretisch opgeleide beroepsbevolking	26
	Hilversumse beroepsbevolking	27
	Arbeidsmarkt	29
	Toekomstbestendige arbeidsmarkt	31
	Bijlage	33
	Begrippenlijst	33

SAMENVATTING

Hilversum is een fijne stad om in te wonen en te werken. Om te zorgen dat dit zo blijft, en om de welvaart en het welzijn van de inwoners te behouden, is er de afgelopen jaren gericht geïnvesteerd in de stad. Hilversum heeft een diensteneconomie met een specialisatie in media en ICT. Ook de sectoren handel en zorg zijn sterk vertegenwoordigd in de Hilversumse economie. Dit is een mooie basis om op verder te bouwen, met oog voor de uitdagingen die ons de komende jaren te wachten staan.

Banengroei

Het aantal banen in Hilversum groeit minder hard dan de afgelopen jaren. De groei ligt ook onder het gemiddelde in Nederland. Na een historisch sterke banengroei in 2022 vlakke in 2023 het groeitempo iets af. Hilversum telde in 2023 in totaal 52.040 banen, dat is een stijging van 1,2% ten opzichte van 2022. Het groeitempo blijft zodoende achter bij het landelijk gemiddelde van 2,6%. Een structureel tekort aan ruimte voor bedrijvigheid in Hilversum heeft een remmende werking op de economische vitaliteit. Hierdoor kunnen bedrijven zich niet vestigen in Hilversum en hebben bestaande ondernemingen geen ruimte om uit te breiden.

De grootste sector in Hilversum, media & ICT, kende in 2023 een forse banengroei van 4,3%. De andere twee grote sectoren, de zorg en de groot- en detailhandel, groeiden respectievelijk met 3,7% en 0,3%. Gezien de druk op de beschikbare ruimte is het noodzakelijk om te blijven investeren in een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat.

Werkloosheid stijgt licht

Het werkloosheidspercentage in Hilversum is de afgelopen jaren flink gedaald. In 2023 steeg de werkloosheid licht van 3,4% naar 3,6%. Dit is nog altijd laag, maar iets boven het regionaal gemiddelde van 3,3%. De gemeente blijft zich inzetten om de arbeidsmarkt, het onderwijs en de beroepsbevolking beter op elkaar te laten aansluiten.

Betere aansluiting

Het blijft noodzakelijk om inwoners van Hilversum voldoende werkgelegenheid te bieden. We werken aan het beter afstemmen van het aanbod van werkplekken op onze beroepsbevolking. Speciale focus hierbij ligt op sectoren die grote veranderingen doormaken en met structurele tekorten te maken hebben, zoals onderwijs, zorg en welzijn, bouw en techniek, de creatieve industrie en de ICT. Werken aan werkgelegenheid in Hilversum is hard nodig, want slechts 36% van de werkende inwoners heeft een baan in de eigen gemeente. Dit cijfer ligt ver onder het gemiddelde van 46% in centrumgemeenten en wijst op een mismatch op de arbeidsmarkt met als gevolg veel woon-werkverkeer.

Werklocaties

Kenmerkend voor de Hilversumse economie is het feit dat bijna twee derde van de banen zich op gemengde werklocaties bevindt, voornamelijk in het stedelijk gebied. Dat is relatief veel in vergelijking met het Nederlandse gemiddelde van ongeveer de helft. Bedrijventerreinen zijn goed voor 22% van de banen, terwijl slechts 11% van de banen op formele kantoorlocaties wordt uitgevoerd.

Weinig beschikbare kantoorruimtes

De Hilversumse kantorenmarkt is krap te noemen, al is de beschikbare data hierover niet compleet. De verwachting is dat deze rond de 4-5% ligt, dit is onder het percentage van frictieleegstand¹ (8%). Beschikbare kantoorruimtes zijn dus schaars, wat ervoor zorgt dat de gezonde bedrijvendynamiek onder druk staat.

¹ Frictieleegstand is de leegstand die noodzakelijk is om de markt goed te laten functioneren. De leegstand is niet structureel en nodig voor verhuisbewegingen.

Inzet werklocaties

Om de ontwikkeling van de economie in Hilversum voort te zetten, gaan we werklocaties opnieuw ontwikkelen en beter benutten. Zo kunnen bedrijven zich vestigen op de werklocatie die het beste bij ze past. Dit is noodzakelijk in deze krappe markt. Bedrijven die zich binnen de gemeente willen vestigen, kunnen wellicht geen geschikte locatie vinden. Een gebrek aan beschikbare ruimte is zorgelijk omdat de ontwikkeling een remmende ontwikkeling op de economische groei kan veroorzaken. Hiervoor dient de basis op orde te zijn: toekomstbestendige werklocaties zijn groen, goed bereikbaar, duurzaam, veilig en aantrekkelijk voor werknemers en bedrijven. Concreet gaan we hiervoor aan de slag met gebiedsagenda's voor de werklocaties in Zuidwest, het centrum en het Media Park inclusief campusontwikkeling. Verduurzaming is daarbij een belangrijk aandachtspunt. De gebiedsontwikkeling van het Arenapark naar het vernieuwde Sportpark is in volle gang. Dit is straks dé internationaal aantrekkelijke kantoorlocatie met ruimte voor wonen en sport. Ook het Stationsgebied verandert. Hier is in de toekomst meer plek voor kantoren en creatieve bedrijven. Het centrum, Crailo en de Hilversumse wijken bieden eveneens kansen voor werken. Daarbij blijven we het mengen van functies, zoals wonen, werken en recreëren, stimuleren.

Toekomstbestendig centrum

Centrumgebieden blijven de komende jaren kwetsbaar vanwege het risico op toenemende leegstand. Daarom werkt de gemeente met de gebiedsagenda Centrum aan een compact en toekomstbestendig centrum. Ook is er een transformatiemanager aangesteld. Het doel is detailhandel en horeca in het hoofdwinkelgebied te concentreren, zodat in de entreegebieden en aanloopstraten ruimte ontstaat voor andere functies. De herinrichting van de Kerkbrink gaat begin 2025 van start. Daarbij horen de komst van de bibliotheek naar het centrum en het nieuwe collectiegebouw van Beeld & Geluid, dat het thema muziek heeft.

Praktijkgeschoold werk

Een bovengemiddeld hoog percentage van de Hilversumse beroepsbevolking is theoretisch opgeleid; 41% ten opzichte van 32% landelijk. Hoewel het overgrote deel nog steeds praktisch en middelbaar opgeleid is (respectievelijk 24% en 36%), is met name het aandeel praktisch opgeleiden al jaren dalende. Praktisch en middelbaar opgeleiden zijn veelal werkzaam in praktische beroepen en onmisbaar voor het functioneren van Hilversum en de kwaliteit van leven in de stad. Het is

dan ook noodzakelijk om het aandeel praktisch en middelbaar opgeleiden te behouden, te vergroten en beter te laten aansluiten op de (regionale) arbeidsmarkt.

De komende jaren staat de arbeidsmarkt voor een aantal grote uitdagingen. Zo is er de vergrijzing, die in het bijzonder praktijkgeschoold werk raakt. Veel werknemers die met pensioen gaan, zijn minder hoog opgeleid dan de huidige schoolverlaters en dit zorgt voor een gat. De verwachting is dat grote tekorten ontstaan in met name de techniek, het onderwijs, de zorg en de bouw. Personeel in deze sectoren is al jaren schaars, onafhankelijk van de economische situatie.

Om hierop in te spelen heeft de gemeente Hilversum binnen een toekomstbestendige arbeidsmarkt speciale aandacht voor praktijkgeschoolden en praktijkgeschoold werk. Daarbij werken we aan de volgende punten:

- Inzet op betere aansluiting (regionale) arbeidsmarkt en onderwijs.
- Het stimuleren van de samenwerking tussen het onderwijs, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Onderdeel hiervan is het herwaarderen van het middelbaar beroepsonderwijs. Samen met het MBO College Hilversum werkt de gemeente aan de meerjarige samenwerkingsagenda.
- Op regionaal niveau werkt de gemeente samen met de naastgelegen gemeenten in Gooi en Vechtstreek, de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Regio Utrecht.

De arbeidsmarkt is divers en de dynamiek op de arbeidsmarkt wordt beïnvloed door allerlei verschillende factoren. Dit vraagt om een goede afstemming tussen beleidsterreinen als economie, sociaal domein en wonen. Een goede samenwerking tussen het onderwijs, het bedrijfsleven en de overheden is belangrijk om tot het gewenste resultaat te komen.

INLEIDING

De Monitor Economie is een jaarlijkse publicatie die inzicht geeft in een aantal economische kerngegevens. Samen geven deze een beeld van de stand van de economie in Hilversum.

Hilversum wil een aantrekkelijke stad zijn met een gezonde en vitale economie. Dit houdt in dat de stad een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling nastreeft. Zo willen we bijdragen aan het welzijn van inwoners, en aantrekkelijk zijn én blijven voor bedrijven en bezoekers. Hierbij is een goede balans tussen wonen, werken en voorzieningen een vereiste. Lokale bedrijven en organisaties vervullen hierin een belangrijke rol. Zij dragen bij aan het bruisende karakter van de stad. Daarnaast zijn ze betrokken bij belangrijke maatschappelijke vraagstukken zoals de energietransitie, duurzame mobiliteit en het bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt.

Elke editie van de Monitor Economie zoomt in op een thema, dit keer is dat praktijkgeschoold werk. Het belang van dit type werk voor de stad is groot. Denk aan stadsverzorgende bedrijven, die een onmisbare rol spelen in het functioneren en de kwaliteit van leven in de stad. Deze bedrijven hebben veel praktijkgeschoolde werknemers.

In deze monitor presenteren we ook de inzet van gemeente Hilversum. Voor de leesbaarheid geven we dit in paarse tekstkaders aan.

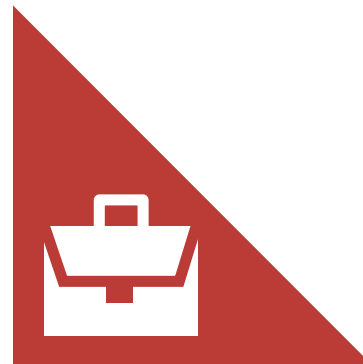
De afgelopen jaren ging het goed met de Hilversumse economie. Wel is het groeitempo in 2023 gestabiliseerd in vergelijking met 2021 en 2022. Voor een toekomstbestendige economische ontwikkeling heeft Hilversum te maken met een aantal uitdagingen. Een daarvan is *de schaarse ruimte*. Hilversum heeft een aantrekkelijke ligging, te midden van natuurgebieden. Dit zorgt er wel voor dat uitbreidingsmogelijkheden beperkt zijn en binnenstedelijke oplossingen gevonden moeten worden. Dit heeft effect op de werkgelegenheid en op functies als wonen. Tegelijkertijd vindt voorzichtig de transitie naar een *duurzame en circulaire economie* plaats. Ook deze transitie vraagt om meer ruimte. Daarnaast kent de arbeidsmarkt een aantal uitdagingen. De komende jaren is er sprake van een steeds verder vergrijzende beroepsbevolking. Hierdoor ontstaat een nog groter tekort aan arbeidskrachten. Ook zien we dat Hilversum de afgelopen jaren een aantrekkelijke locatie is als vestigingslocatie voor bedrijven. Het blijvende tekort aan ruimte voor bedrijvigheid in Hilversum zorgt alleen voor een remmende werking. Bedrijven die zich in Hilversum willen vestigen, kunnen niet altijd een geschikte locatie vinden.

Onze inzet: weerbaarheid en flexibiliteit van onze economie, met ruimte voor werken en talentontwikkeling

We zetten ons in op het versterken van de weerbaarheid en robuustheid van onze lokale economie, zodat deze minder vatbaar is voor toekomstige schokken.

Dit is in grote lijnen de inzet van gemeente Hilversum voor economie. In deze monitor Economie presenteren we de nadere invulling van deze grote lijn en de specifieke inzet per onderwerp.

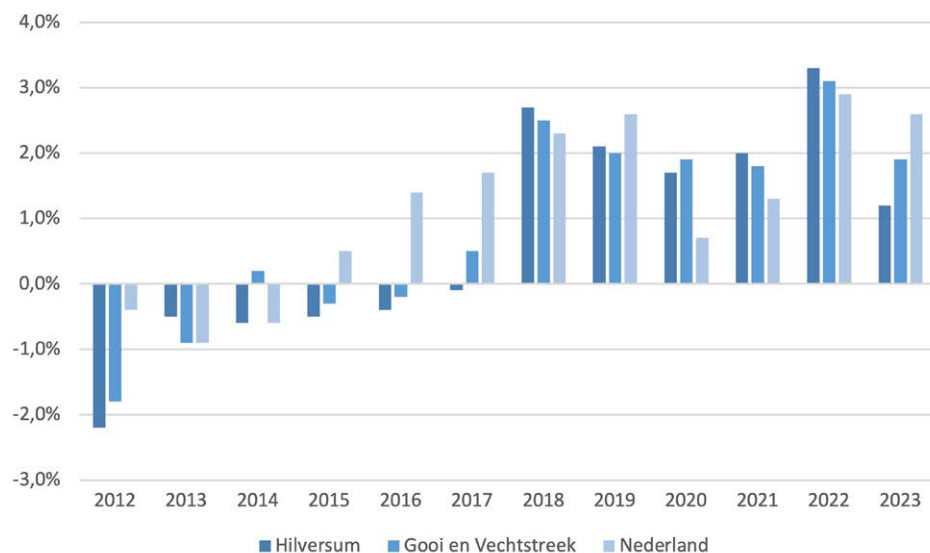

WERKGELEGENHEID

Het blijft goed gaan met de werkgelegenheid in Hilversum. Na een historisch sterke banengroei in 2022 is in 2023 het aantal banen opnieuw toegenomen, al is de groei minder groot dan de voorgaande jaren. Eenzelfde trend is regionaal en landelijk te zien. In 2023 telde Hilversum 52.040 banen, dat is 1,2% meer dan in het voorgaande jaar. Zodoende blijft het groeitempo in Hilversum in 2023 achter bij het landelijk gemiddelde van +2,6%. Een structureel tekort aan ruimte voor bedrijvigheid in Hilversum heeft een remmende werking op de economische vitaliteit. Hierdoor kunnen bedrijven zich niet vestigen in Hilversum en hebben bestaande bedrijven geen ruimte om uit te breiden.

Ontwikkeling banen jaar op jaar

Bron: LISA, 2024

Hoewel de banengroei in Hilversum de afgelopen vijf jaar relatief sterk is gestegen, ligt deze groei over de afgelopen tien jaar nog onder het landelijke gemiddelde. Een verklaring hiervoor is het gebrek aan ruimte. De afgelopen jaren is veel in de Hilversumse werkgelegenheid geïnvesteerd en met succes. Werken aan een gunstig economisch vestigingsklimaat blijft noodzakelijk, vanwege de lage groei over een langere periode en de druk op de ruimte.

Het UWV verwacht over 2024 voor de regio Gooi en Vechtstreek in de meeste sectoren een gemiddelde banengroei. Uitzondering hierop is de uitzendsector, waarbij het aantal banen naar verwachting fors afneemt in 2024. Reden hiervoor is de conjunctuurgevoeligheid van deze sector, die sterk wordt beïnvloed door veranderingen in de economie. De grootste toename van het aantal banen wordt verwacht in de specialistische zakelijke diensten en de detailhandel. Ook blijft de zorgsector binnen de regio gestaag doorgroeien. In veel sectoren valt de groei van de werkgelegenheid naar verwachting terug in 2025, mede als gevolg van de aanhoudende personeelstekorten.

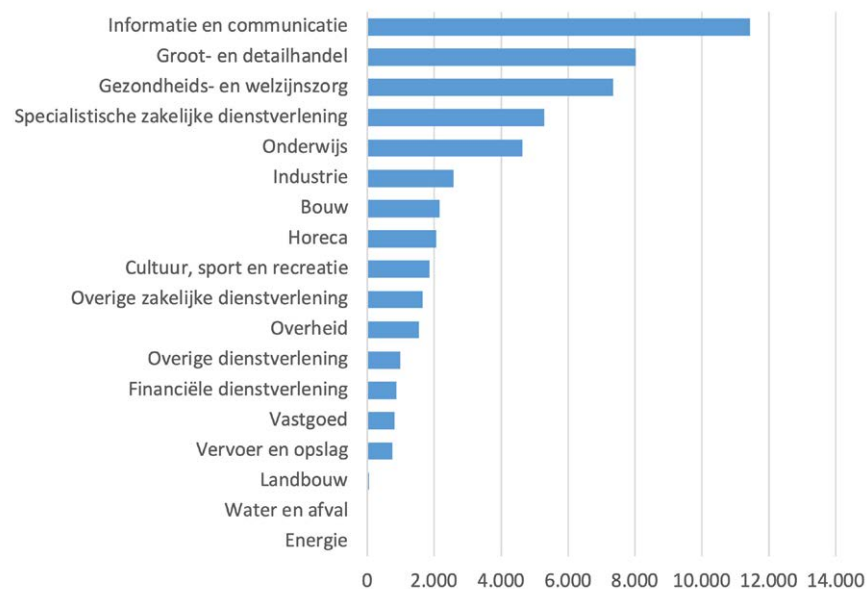
Vestigingsklimaat: structureel ruimtegebrek voor bedrijven zorgt voor gemiste kansen voor banengroei

In de Economische monitor regio Utrecht (2022) vergeleek adviesbureau Ecorys de drijvende krachten achter de banengroei van Gooi en Vechtstreek met Utrechtse regio's op basis van een zogeheten shift-and-share-analyse. Hieruit blijkt dat het structurele tekort aan ruimte voor bedrijvigheid in Hilversum een remmende werking heeft op de economische vitaliteit. Daardoor kunnen bedrijven zich niet vestigen in Hilversum en hebben bestaande bedrijven geen ruimte om uit te breiden. Ecorys schatte eerder in dat Hilversum hierdoor in de afgelopen tien jaar ongeveer 4.600 tot 9.700 nieuwe banen is misgelopen (bron: Economisch perspectief 2040, Ecorys, 2021).

Werkgelegenheid per sector

De Hilversumse economie heeft een duidelijke diensteneconomie. De drie grootste sectoren zijn al jaren media & ICT², groot- en detailhandel en de gezondheids- en welzijnszorg. Deze sectoren groeiden ook in 2023.

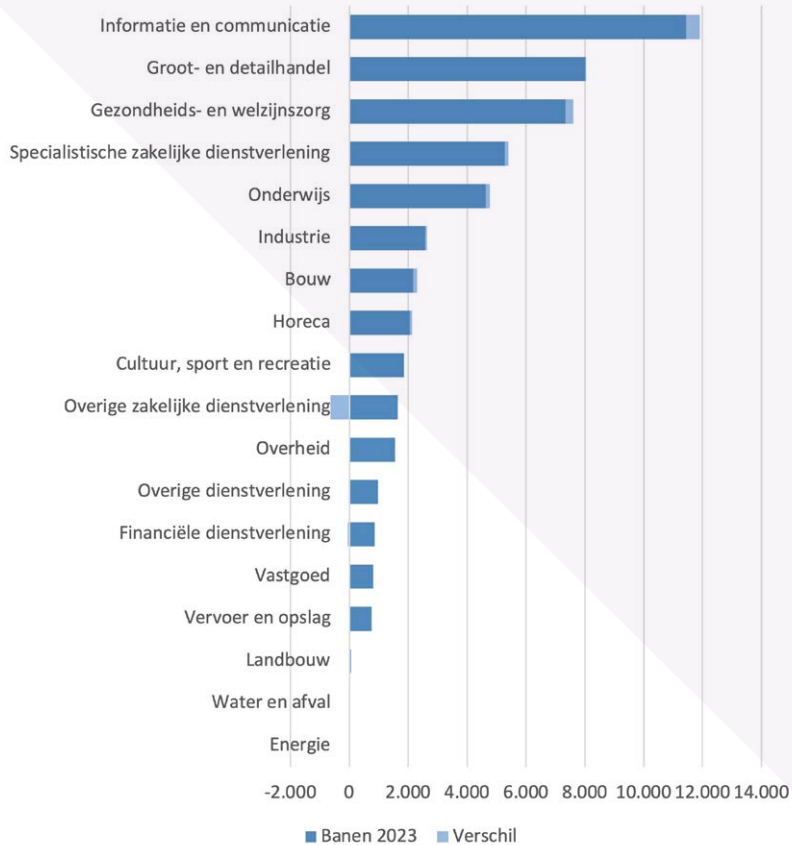
Banen per sector in 2023

Bron: LISA, 2024

Bij de grootste sector, media & ICT, zien we over 2023 een banengroei van 4,3% (+470 banen). De groot- en detailhandel groeide met 0,3% (+26 banen) en de gezondheids- en welzijnszorg met 3,7% (+264 banen).

Banen 2023 t.o.v. 2022

Bron: LISA, 2024

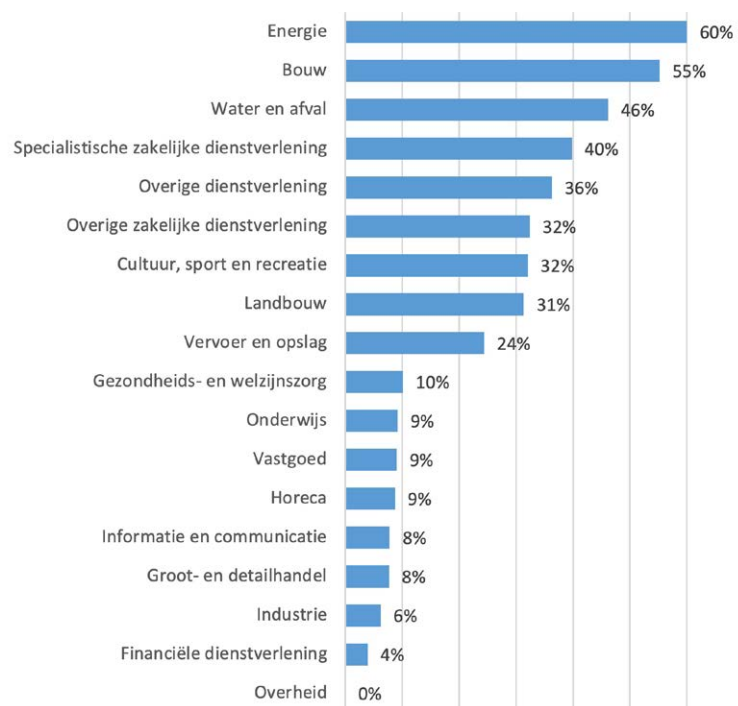
2 De sector media & ICT bestaat uit de bedrijfsklassen informatie en communicatie, en een deel specialistische zakelijke diensten.

Zelfstandigen zonder personeel

Het aandeel zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) als onderdeel van het totaal aantal bedrijfsvestigingen is in 2023 iets afgenomen. In 2022 was 68% van de Hilversumse bedrijven een zzp'er, in 2023 was dit 65%. In absolute aantallen is het aantal zzp'ers toegenomen in lijn met de banengroei. De afgelopen jaren is het aandeel zzp'ers in de meeste sectoren gegroeid.

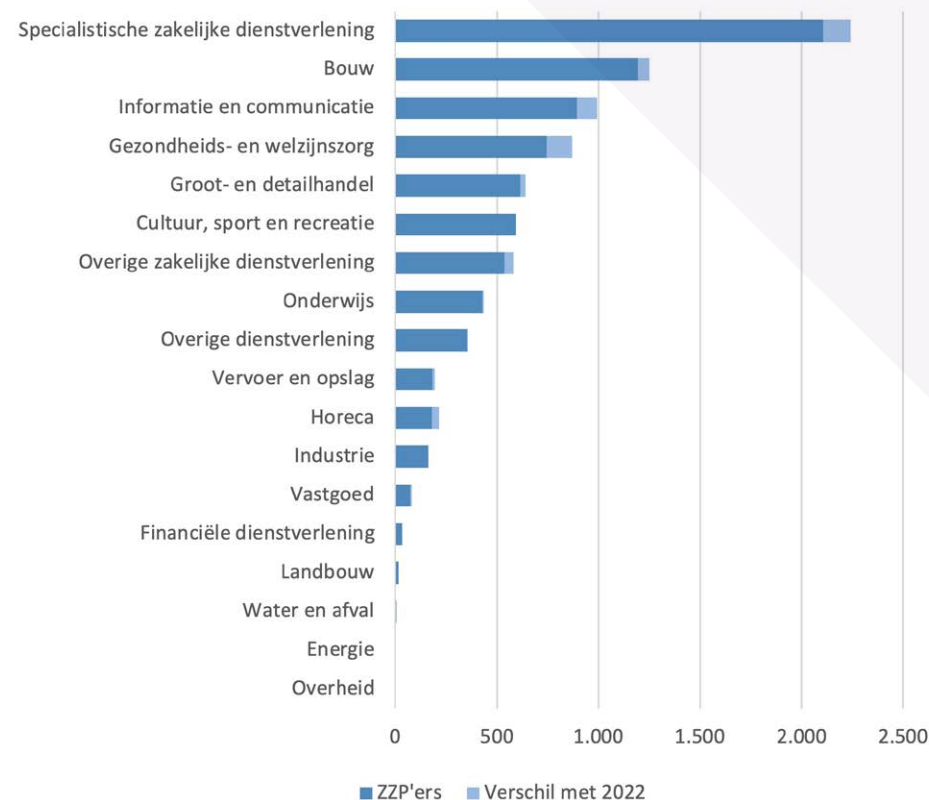
In Hilversum is het procentuele aandeel zzp'ers in de horecasector (+24%) en de gezondheidszorg (+20%) in 2023 het sterkst gestegen.

Aandeel zzp'ers van totaal aantal banen

Bron: LISA, 2024

Zzp'ers per sector in 2022

Bron: LISA, 2024

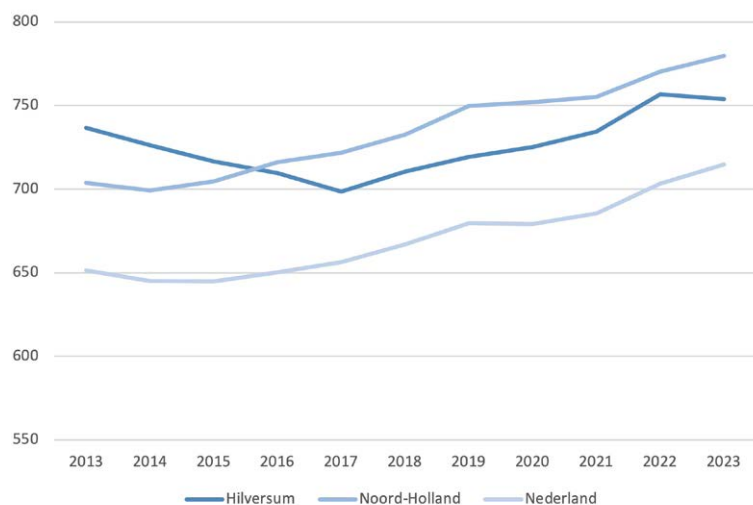
ARBEIDSMARKT

Banen t.o.v. beroepsbevolking

De beroepsbevolking – het aantal werkenden en werkzoekenden zonder baan tussen 15 en 75 jaar – bestaat in Hilversum uit 52.000 inwoners. In 2023 was de verhouding tussen banen en beroepsbevolking in Hilversum 0,75³. Dit betekent dat er in Hilversum per 1.000 inwoners die tot de beroepsbevolking horen (inwoners tussen de 15 en 75 jaar) 754 banen. Deze verhouding laat sinds 2017 een stijgende trend zien. Echter is in 2023 sprake van een kleine afname. Voor een centrumgemeente binnen de Randstad is een verhouding tussen de 0,9 en 1,0 een meer wenselijke balans. Dit past ook bij de ambitie van de regio Gooi en Vechtstreek om zowel een woon- als een werkregio te zijn. Door vergrijzing wordt de beroepsbevolking relatief kleiner ten opzichte van de niet-beroepsbevolking. Dit betekent dat een goede balans tussen banen en beroepsbevolking lastiger wordt en er extra aandacht voor banengroei moet zijn.

³ LISA stelt met terugwerkende kracht data bij, hierdoor kunnen er verschillen ontstaan.

Banen per 1.000 potentiële beroepsbevolking

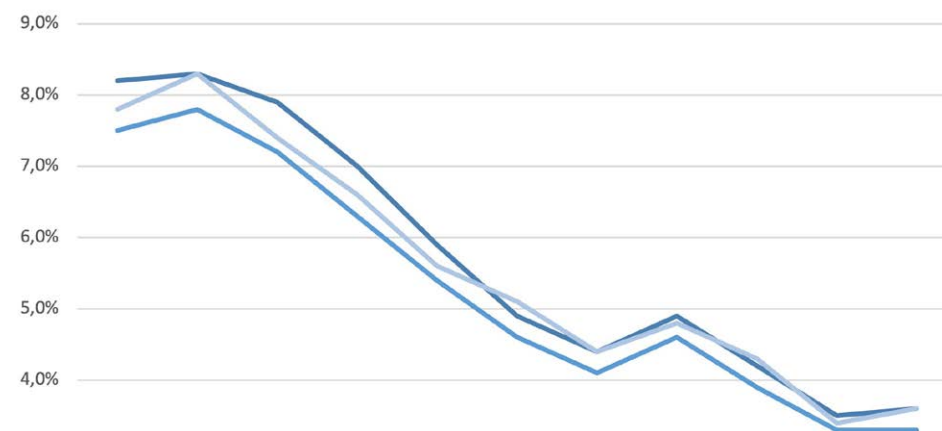

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek, LISA – bewerking ABF Research

Werkloosheidspercentage

De werkloosheid stijgt licht, maar blijft nog altijd laag. In 2023 was 3,6% van de Hilversumse beroepsbevolking werkloos (+0,2%). Zodoende is het werkloosheidspercentage gelijk aan het landelijk gemiddelde (3,6%, +0,1%) en iets boven het regionaal gemiddelde van 3,3%.

Werkloosheidspercentage

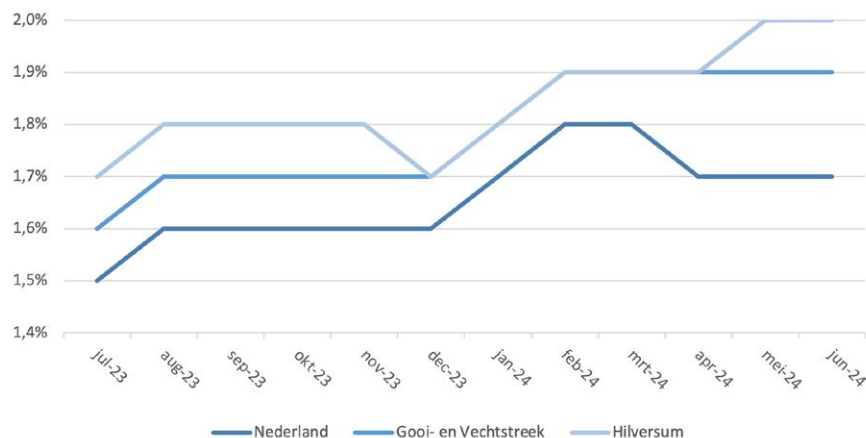

Bron: UWV, 2024

WW-uitkering

Een deel van de werkloze inwoners ontvangt een WW-uitkering. Het aandeel WW-uitkeringen in Hilversum liet over 2023 een stabiel beeld zien. Al lijkt er in het eerste halfjaar van 2024 een lichte toename zichtbaar.

Aandeel WW-uitkeringen van beroepsbevolking

Bron: Arbeidsmarkt in zicht, 2024

Onze inzet: verbetering van de aansluiting arbeidsmarkt, onderwijs en beroepsbevolking

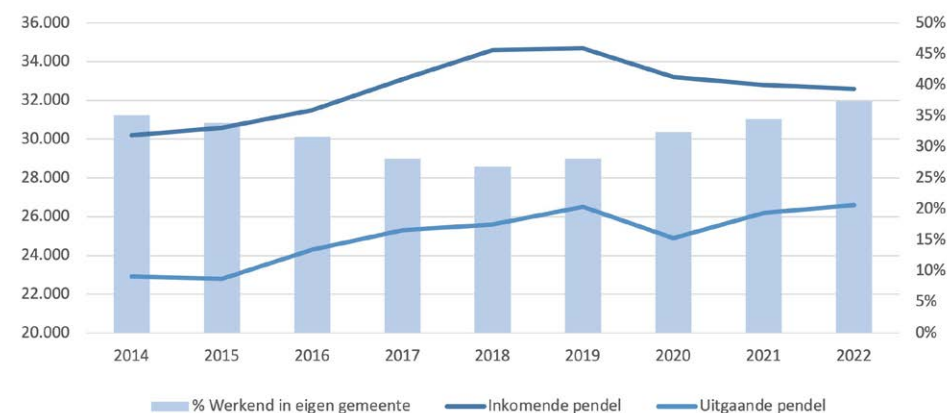
We werken eraan om de arbeidsmarkt, het onderwijs en de beroepsbevolking beter op elkaar te laten aansluiten. Het opleiden van talent, waarbij een Leven Lang Ontwikkelen (LLO) centraal staat, is hierbij belangrijk. Wij zetten in op de gezamenlijke aanpak die het Rijk voor ogen heeft met een focus op een Leven Lang Ontwikkelen (met subsidies en geïntegreerde programma's zoals de STAP-regeling) en maatwerk in het mbo. Er is hierbinnen speciale aandacht voor sectoren met structurele tekorten, zoals de zorg, techniek en het onderwijs. Dit doen we samen met onderwijsinstellingen, werkgeversvertegenwoordigers en het UWV.

Pendelstromen (woon-werkverkeer)

Er is sprake van aanzienlijk woon-werkverkeer van en naar Hilversum. In 2022 had 36% van de werkende inwoners een baan in de eigen gemeente. Dit is niet verassend vanwege de van regionale functie die de stad van oudsher behelst. Echter, dit cijfer ligt onder het gemiddelde van 46% voor centrumgemeenten. Dit heeft onze aandacht want we zien de uitgaande pendel stijgen en de inkomende pendel dalen. Dit kan wijzen op een mismatch op de Hilversumse arbeidsmarkt. De 26.600 Hilversummers die werken in een andere gemeente zorgen voor een toenemende mobiliteitsdruk. De grootste groepen uitgaande arbeidskrachten werken in Amsterdam, Utrecht en de omliggende gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek.

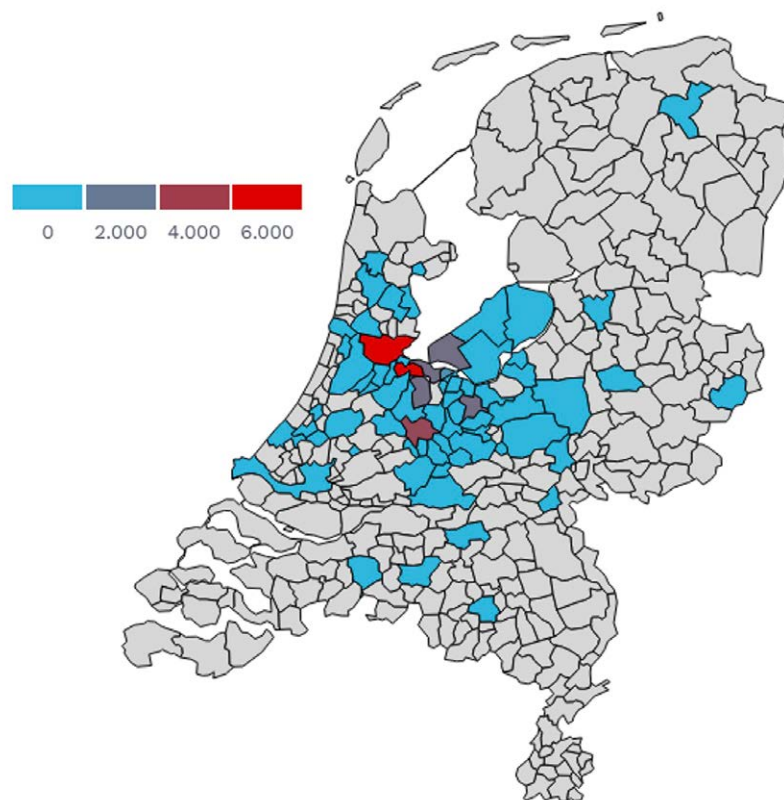
Tegelijkertijd komen er dagelijks 32.800 mensen van buiten Hilversum naar de stad om te werken. De grootste groepen zijn afkomstig uit Amsterdam, Utrecht, Almere en omliggende gemeenten. Deze inkomende pendel is na een jarenlange groei sinds 2019 licht aan het dalen.

Ontwikkeling pendelstromen

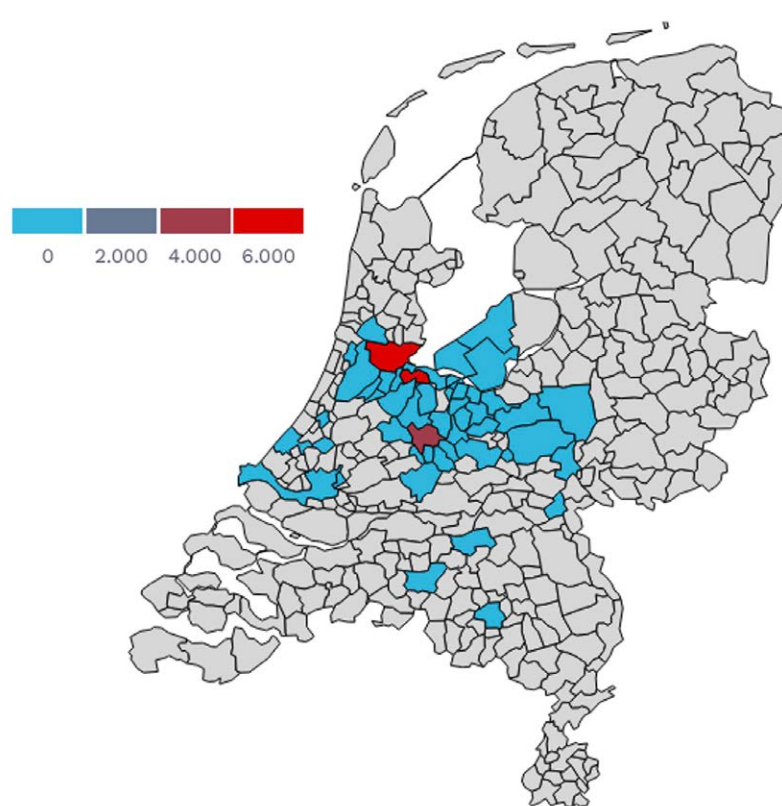

Bron: Arbeidsmarkt in zicht, 2024

Inkomende pendel

Uitgaande pendel

Bron: Arbeidsmarkt in zicht, 2024

Onze inzet: samen met bedrijven verkleinen van de pendel

We werken we aan voldoende passende werkgelegenheid voor onze inwoners. Het gaat daarbij ook om het aantrekkelijk houden van de eigen stad als vestigingslocatie voor bedrijven. We zetten in op mobiliteitsmanagement door en voor bedrijven. Met het stimuleren van alternatief vervoer en hybride werken willen we het aantal (auto)verkeersbewegingen door woon-werkverkeer in de stad verminderen. We gaan hierbij ook gebiedsgericht te werk, bijvoorbeeld voor het Arenapark/Sportpark en het Media Park.

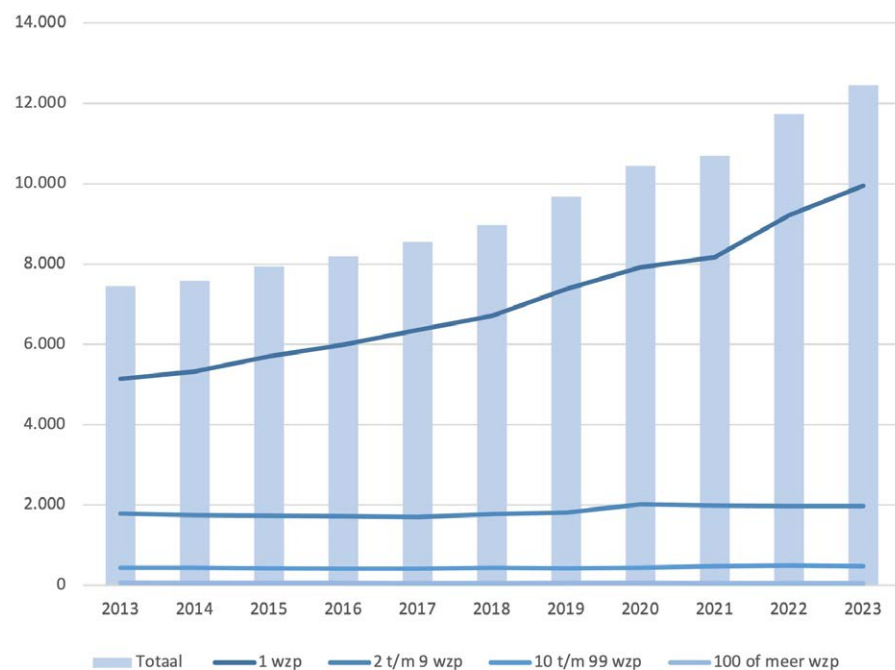
BEDRIJVENDYNAMIEK

Groei van aantal bedrijven, vooral zzp'ers en mkb

In 2023 telde Hilversum 12.461 bedrijven, dat is een toename van 6% (719 bedrijven) ten opzichte van het voorgaande jaar⁴. De Hilversumse economie kent al jaren een stevig fundament van enkele grote bedrijven bestaande uit media-bedrijven, Nike, zorg- en onderwijsinstellingen en zakelijke dienstverleners. De toename van het aantal vestigingen vindt vooral plaats bij bedrijven met minder dan tien werknemers.

⁴ Hierbij moet vermeld worden dat de data over het aantal bedrijven in de gemeente in 2022 is gecorrigeerd van 11.738 naar 11.742. Bron: LISA, 2024

Aantal bedrijven naar grootte

Bron: LISA, 2024

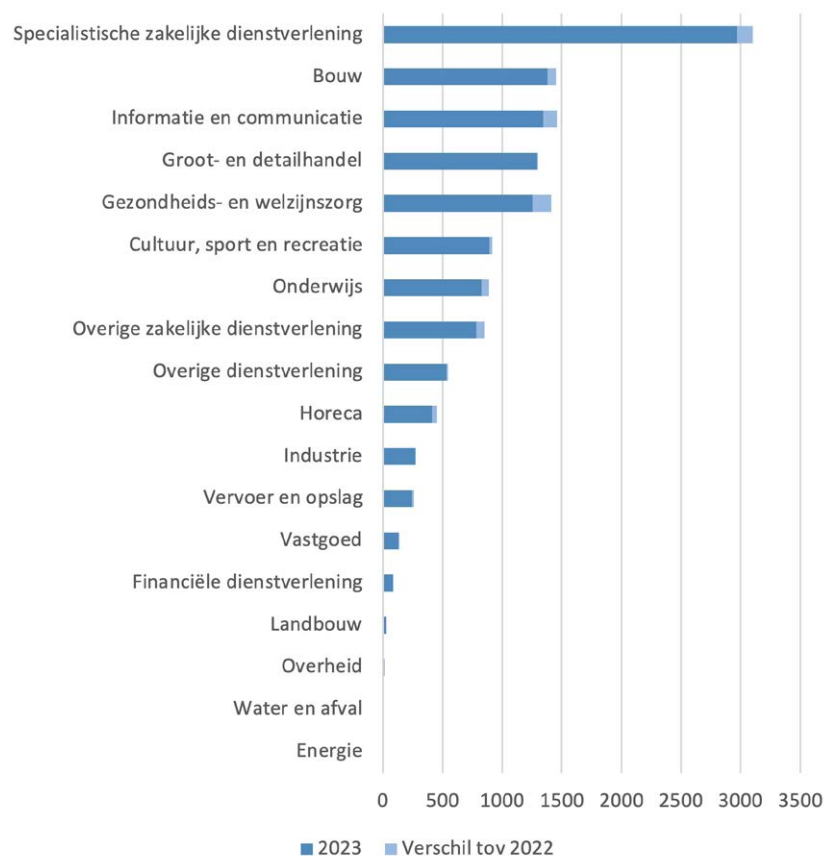
Groei per sector

In veel sectoren groeit het aantal vestigingen. Uitzondering zijn de toch al kleine sectoren energie (-3 vestigingen, -50%) en water en afval (-1 vestiging, -11%).

De specialistisch zakelijke dienstverlening (o.a. mediagerelateerde bedrijven) is de grootste sector in Hilversum en groeide in 2023 sterk tot bijna 3.000 vestigingen (+133, +5%). De sector kenmerkt zich met name door kleine en middelgrote bedrijven. Ook de bouw (+69, +5%), ICT (+116, +9%), detailhandel (+6, +0,5%) en zorg (+156, +14%) zijn grote sectoren in Hilversum. Deze sectoren hebben allen meer dan 1.000 vestigingen. Kleinere sectoren die over 2023 een aanzienlijke toename in het aantal vestigingen kenden, zijn de overige zakelijke dienstverlening (+68, +5%) en het onderwijs (+62, +8%).

Aantal bedrijven 2022 t.o.v. 2021

Bron: LISA, 2024

Nieuwe en vertrekkende bedrijven

Hilversum is een aantrekkelijke stad voor bedrijven. De centrale ligging, de omringende natuur en de aanwezigheid van media hebben bijgedragen aan de grote bedrijvigheid in de stad. Ook in 2023 hebben ondernemingen zich gevestigd in Hilversum, zowel op het Media Park als elders in de stad.

Hieronder staat een selectie van de vele (nieuwe) bedrijven die zich het afgelopen jaar in Hilversum hebben gevestigd:

Mediabedrijven

Het Hilversumse Media Park blijft zich verder ontwikkelen als het centrum voor Nederlandse mediabedrijven. Een van de nieuwkomers dit jaar is Content Intelligence Agency, een pionier op het gebied van AI-gebaseerde software voor mediaproductie. Ook DMC Production heeft voor het Media Park gekozen als Nederlandse uitvalbasis. Het bedrijf is gespecialiseerd in het wereldwijd leveren van broadcast- en digital services.

Arenapark/Sportpark

In 2023 heeft EIFFEL interim & consultancy zich op het Arenapark/Sportpark gevestigd. Getinge, een bedrijf in de medische technologie, is binnen Hilversum verhuisd en geland op het Arenapark/Sportpark.

Centrum

Het centrum van Hilversum is dynamisch als het gaat om nieuwe en vertrekkende bedrijven. Dit jaar hebben de kledingwinkels Cotton Club en Costes Fashion zich in het Hilvertshof gevestigd. Op de Groest heeft restaurant JJ's zijn deuren geopend.

Onze inzet: innovatie en samenwerking binnen en tussen media en ICT en onderwijs

De mediasector en de ICT-sector zijn al jarenlang belangrijk voor Hilversum. De mediasector is sterk aan veranderingen onderhevig. Nieuwe sub-sectoren als ed-tech (educatieve technologie), e-sports en gaming komen op. We zetten in op het versterken van het mediacluster door aansluiting te zoeken bij deze nieuwe ontwikkelingen. Dit doen we onder meer door het stimuleren van samenwerkingsverbanden binnen de sector en met kennisinstellingen die hierbij passen. Naast de inzet op de sterke sectoren media en ICT, willen we ons economische profiel robuuster, diverser en wendbaarder krijgen. Daarom zetten we naast media ook in op de sector zorg, stadsverzorgende bedrijven en op praktijkgeschoold werk in alle sectoren.

Bedrijventerreinen Zuidwest

De bedrijventerreinen (Kerkelanden, Zeverijnstraat en Havenkwartier) in Hilversum-Zuidwest blijven eveneens in beweging. Afgelopen april is Bouwmaat, de groothandel voor bouwmaterialen, verhuisd naar een nieuwe locatie in het Havenkwartier. Het gloednieuwe pand van de Bouwmaat XL staat aan de 1e Loswal. Het is duurzaam en gebouwd met onder andere een circulaire staalconstructie.

Vertrek van enkele bedrijven

Helaas zijn er ook bedrijven uit Hilversum vertrokken. Met name de detailhandel in het centrum nam afscheid van een aantal (grote) retailers als Bershka en Mango. Ook heeft het centrum het afgelopen jaar te maken gehad met een aantal faillissementen.

Onze inzet: hulp aan ondernemers en samenwerking voor een beter vestigingsklimaat

Onze relatiemanagers zijn vraagbaak en eerste aanspreekpunt voor bedrijven. Zij ondersteunen ondernemers bijvoorbeeld bij vragen over vestigingslocaties, het aanvragen van vergunningen en het aantrekken van talent. Voor het verbeteren van het vestigingsklimaat zoeken we steeds meer de samenwerking op, bijvoorbeeld via het Platform economie⁵. Op regionaal gebied slaan we de handen ineen met onder anderen de ROM Utrecht Region, de regio Gooi en Vechtstreek en de Metropool Regio Amsterdam (MRA).

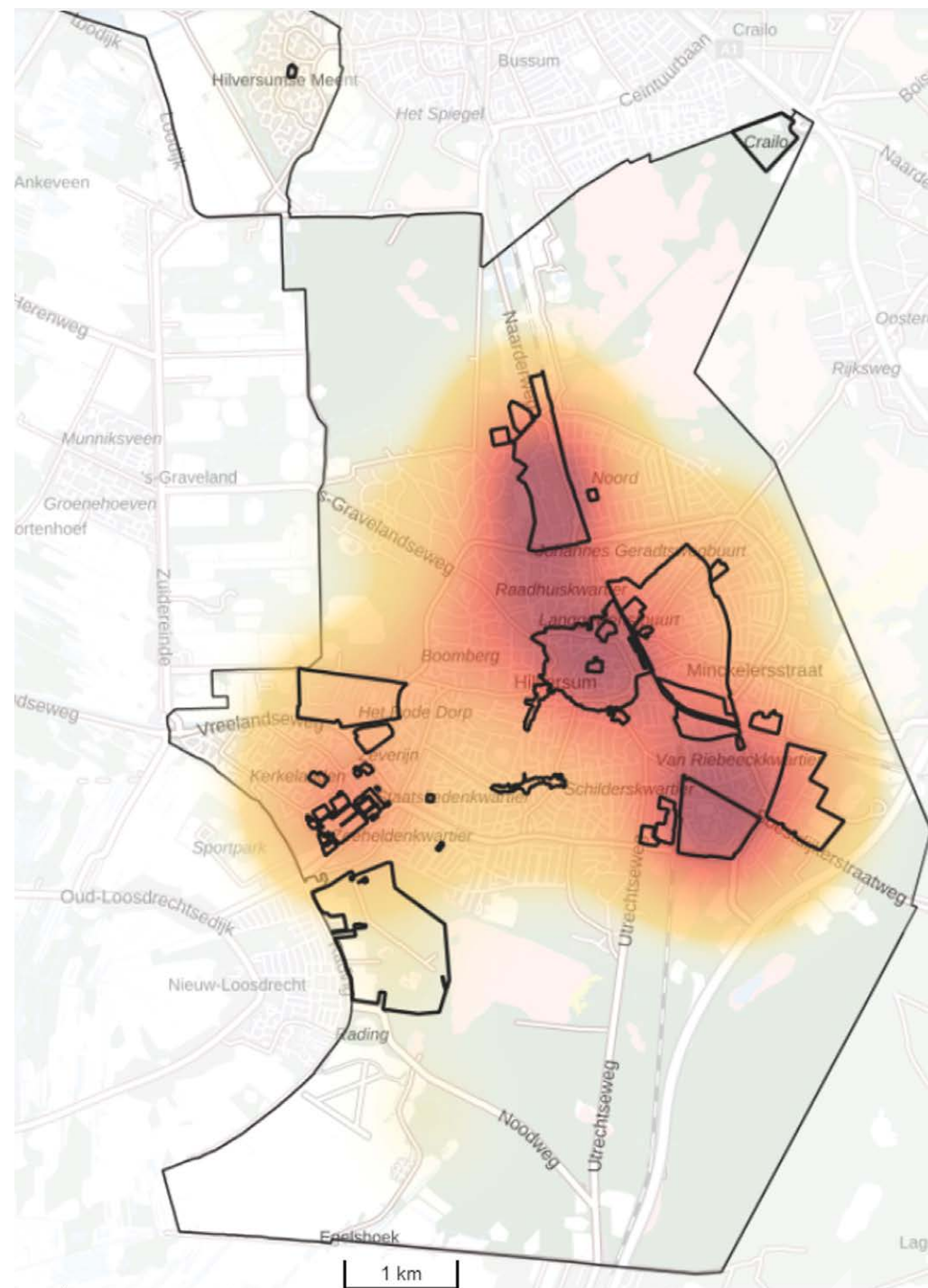

WERKLOCATIES

Onderstaande heatmap geeft de ruimtelijke verdeling van het aantal banen in Hilversum weer. De meeste banen zijn – zoals verwacht – te vinden op de formele werklocaties, zoals het Media Park en het Arenapark/Sportpark. Formele werklocaties zijn bedrijventerreinen en kantorenlocaties. Op bedrijventerreinen in Zuidwest zijn meer arbeidsextensieve bedrijven⁵ gevestigd, waardoor deze werklocatie minder rood kleurt op de kaart. Naast de formele werklocaties onderscheiden we ook gemengde werklocaties. Gemengde werklocaties kenmerken zich door een mix van wonen, werken, recreatie en voorzieningen. Voorbeelden hiervan zijn het centrum en de Gijsbrecht. Ook in de wijken Boomberg en het Raadhuiskwartier zijn veel bedrijven te vinden. Definities van deze onderverdeling staan in de bijlage.

⁵ Functies als loods, opslag, groothandel, transportbedrijf.

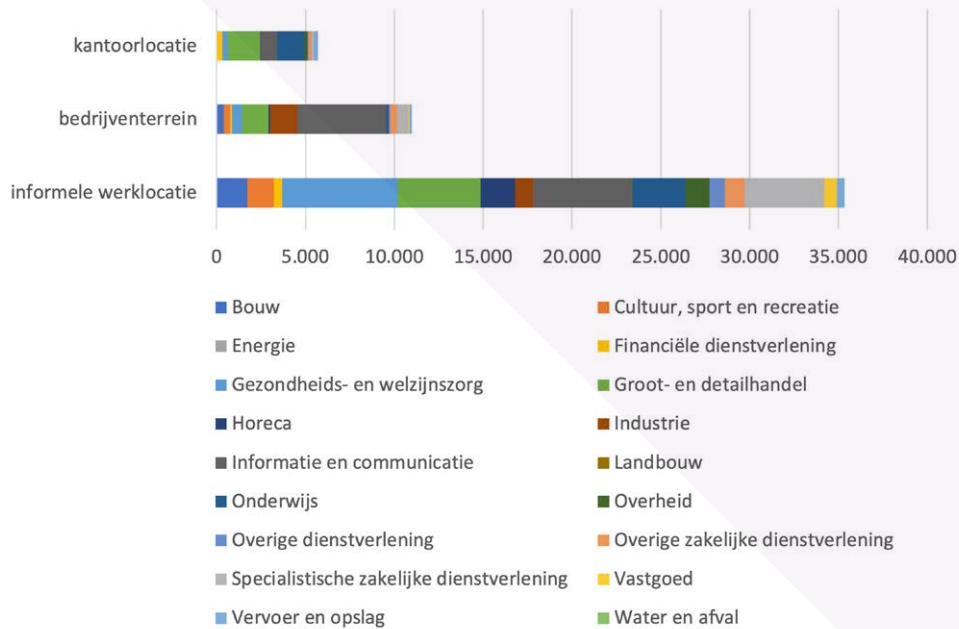
Sinds 2010 concentreren steeds meer banen zich op de formele werklocaties, maar ook in het centrum (gemengde werklocatie) is een flink aantal arbeidsplaatsen te vinden

Type werklocatie	2010	2023	Vershil 2010 - 2023
Gemengd	37. 400	35.000	-6%
Bedrijventerrein	8.200	11.000	34%
Kantoorlocatie	3.700	5.700	54%

Bron: LISA, 2024, bewerking gemeente Hilversum

Twee derde van de werkgelegenheid in Hilversum bevindt zich op gemengde werklocaties. Dit zijn met name de sectoren groot- en detailhandel in de winkelgebieden (waaronder het centrum) en – meer verspreid over de hele bebouwde kom – de gezondheids- en welzijnszorg, ICT en specialistische zakelijke dienstverlening. Op de bedrijventerreinen, zoals het Media Park en Zuidwest, is 22% van de werkgelegenheid te vinden. Dit zijn vooral clusters van bedrijven in de ICT-sector en groothandel. Op kantoorlocaties zijn naast kantoren vooral bedrijven en organisaties in de groot- en detailhandel, en het onderwijs gevestigd. Het gaat dan bijvoorbeeld om Nike Retail en het ROC op het Arenapark/Sportpark. Dit is in totaal 11% van de werkgelegenheid.

Banen per type werklocatie

Bron: LISA, 2024

Inzet op behoud en ontwikkeling van aantrekkelijke werklocaties en versterken mediasector

Eerder zagen we al dat de Hilversumse economie niet goed kan groeien door het gebrek aan ruimte voor werk. De sleutel zit aan de fysieke kant: de beschikbaarheid van passende ruimte voor werkgelegenheid op zowel bedrijventerreinen, kantoorlocaties als gemengde werklocaties. De bedrijventerreinen zijn daarbij beter geschikt voor ondernemingen die zich vanwege geluid of geur niet te dicht bij woningen vestigen. Dit vraagt om een strategie met acties zoals het opnieuw ontwikkelen en beter benutten van werklocaties, het toevoegen van werkfuncties op gemengde locaties en het creëren van schuifruimte op de werklocaties. Daarbij moet de basis op orde zijn: toekomstbestendige werklocaties zijn groen, goed bereikbaar, duurzaam, veilig en aantrekkelijk voor werknemers en bedrijven. Dit komt samen in de Economische Visie die we samen met de stad opstellen. De gemeente wil de economische ontwikkeling in Hilversum de komende jaren ondersteunen. De visie heeft als doel hier verder invulling en richting aan te geven. Het eindproduct is naar verwachting in 2025 klaar.

Concreet gaan we op de **werklocaties in Zuidwest** en het **centrum** aan de slag met de uitvoering van de gebiedsagenda's. We faciliteren de verlevendiging van het Media Park tot een bruisende mediacampus. Dankzij de gebiedsontwikkeling van het **Arenapark/Sportpark** is dit straks dé internationaal aantrekkelijke kantorenlocatie. We zetten hier in op intensivering van de kantoorfunctie en het toevoegen van woningen en sportvoorzieningen. In het Stationsgebied is in de toekomst meer plek voor kantoren en creatieve bedrijven. En ook in **Crailo** gebeurt veel, hier wordt een deel ontwikkeld als werklocatie. Naast de kantoorlocaties Arenapark/Sportpark, Stationsgebied en Laapersveld zijn veel kantoorfuncties nu al in de wijken en het centrum te vinden. Voor de toekomst zien we aanvullende kansen voor **werken in de wijken en in het centrum**. Daarbij blijven we in Hilversum terughoudend met het omzetten van kantoorvilla's naar woonhuizen.

Bedrijventerreinen

Bijna een kwart van de werkgelegenheid in Hilversum is te vinden op bedrijventerreinen. De bedrijven op deze locaties dragen bij aan maatschappelijke opgaven zoals de klimaattransitie, circulariteit en de woningbouwopgave (o.a. bouwbedrijven), en bieden bovenal banen en opleidingsmogelijkheden voor praktijkge-schoolden.

Bedrijventerreinen (in hectare)	In gebruik	Nu	Zachte plannen	Harde plannen	Transformatie plannen
Hilversum	86,4	3,5	0	3,5	4,5
Gooi en Vechtstreek	319,6	3,5	0	3,5	11

Bron: Atlas Plabeka

Aanbod bedrijventerreinen

Hilversum heeft in 2023 circa 86 hectare bedrijventerrein in gebruik. Op dit moment heeft de gemeente – samen met Laren en Gooise Meren – 3,5 hectare aanbod beschikbaar, te vinden op Crailo. Op de bestaande bedrijventerreinen vinden er bewegingen plaats; dit gaat om bedrijven die verhuizen en niet om nieuwe toevoeging aan de bestaande voorraad.

Daarnaast zijn er plannen om de Korte Noorderweg, het terrein van Hunkemöller, Van Son en het Venetapark te transformeren naar een woon-werkbestemming als onderdeel van de ontwikkelingen in het gebied 1221. Het aantal m² bedrijfsruimte neemt hier af. Daarbij is de afspraak dat het aantal banen minimaal in stand blijft binnen het totale gebied van 1221. Hierbij moet aandacht zijn voor het type banen dat naar deze gebieden terugkeert. Op dit moment komen er vooral veel ‘kantoorbanen’ terug, terwijl er veel handel- en reparatiebedrijven gevestigd waren. Een mooi streven zou zijn om nieuwe of terugkerende banen te laten aansluiten op de aanwezige (beroeps)bevolking in 1221. Dit past binnen het streven om meer praktijkgeschoold werk te creëren.

Kantorenmarkt

De Hilversumse kantorenmarkt is krap te noemen, al is de beschikbare data hierover niet compleet. Het is de verwachting dat deze rond de 4-5% ligt, en daarmee ruim onder de gezonde norm voor frictieleegstand (8%). Beschikbare kantoormeters zijn dus schaars, wat ervoor zorgt dat de gezonde bedrijvendynamiek onder druk staat. Bedrijven die zich binnen de gemeente willen vestigen, kunnen wellicht geen geschikte locatie vinden.

Vanwege bovenstaande aanname is de leegstand op de formele kantorenlocaties (het Arenapark/Sportpark, Stationsgebied en Laapersveld) ook minder dan 5%. De kantorenleegstand op informele locaties ligt in verband met de aanname rond of onder de frictieleegstand. Helaas is het niet mogelijk om een exact percentage te presenteren. Het lage leegstandscijfer wijst erop dat er veel vraag vanuit de markt is. Daarnaast is er een gebrek aan uit te geven kavels.

Dalende trend kantorenleegstand

De leegstand op de formele kantorenlocaties Arenapark/Sportpark, Laapersveld en het Stationsgebied daalt sterk sinds 2016. Dit betekent dat er vanuit de markt veel vraag is om zich in Hilversum te vestigen. Voor bedrijven die willen uitbreiden of verhuizen wordt de schuifruimte hierdoor steeds kleiner.

Bedrijfsmakelaars en vastgoedeigenaren bevestigen dit beeld. In de eerste participatiesessies, in voorbereiding op de Economische Visie (2025), benadrukken zij dat de druk op de ruimte te groot is: *“Binnen Hilversum is een tekort aan betaalbare werkplekken en de leegstand op de kantorenmarkt is te laag”*.

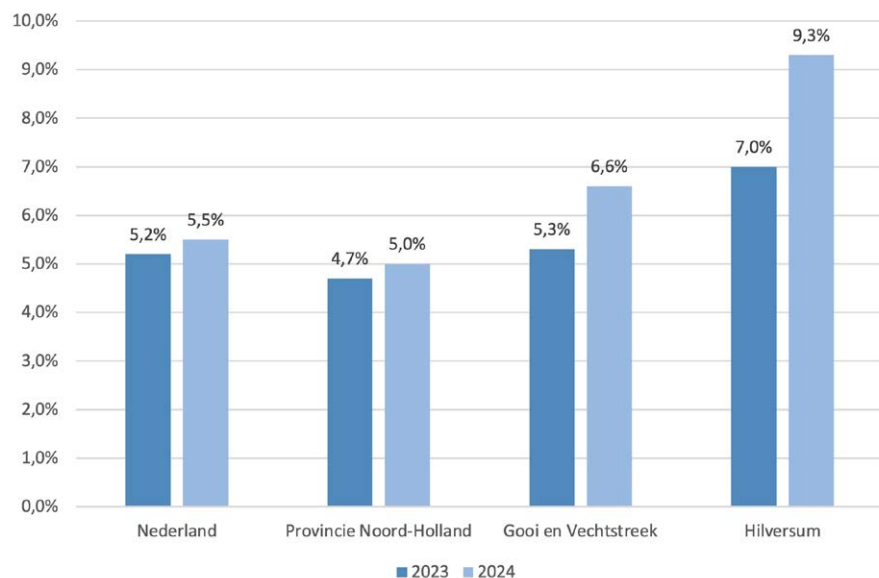

Winkelmarkt

De afgelopen tien jaar is het aantal winkelmeters en het aantal verkooppunten per 1.000 inwoners in Hilversum gedaald. Dit is in lijn met de provinciale en landelijke ontwikkeling. Tussen 2023 en 2024 is het winkelvloeroppervlakte met circa 0,5% gedaald tot circa 157.900 m² winkelvloeroppervlak.

De leegstand op de Hilversumse winkelmarkt is na een aantal jaar van afname toegenomen van 7% in 2023 tot 9,3% in 2024.

Leegstandsontwikkeling als aandeel winkelvloeroppervlak m² 2022-2023

Bron: Detailhandelsmonitor provincie Noord-Holland, 2023 op basis van Locatus. Bewerking gemeente Hilversum.

Centrum

Het centrum van Hilversum heeft een belangrijke functie voor de Hilversummers en voor de regio. De totale winkelvloeroppervlakte is ook hier licht gedaald.

De leegstand in het centrum ligt in 2024 rond de 15% van het winkelvloeroppervlakte. In 2023 was dit 12%. Het leegstandspercentage is in lijn met centrumgebieden van soortgelijke omvang. De Retail Risk Index (RRI) van Locatus brengt het toekomstperspectief van winkelgebieden in kaart. De RRI voorspelt hoe groot de kans is dat een ondernemer over één jaar nog is gevestigd in een winkelgebied. Dat risicoprofiel van winkels wordt gebaseerd op vier indicatoren: pandindex, branche-index, straatindex en marktindex. Het centrum van Hilversum kent een RRI van 27%. Dit betekent dat 27% van de panden in het centrum in een hoog of zeer hoog risicoprofiel valt. Dit is hoger dan het gemiddelde in Noord-Holland, waar 15% een hoog of zeer hoog risicoprofiel heeft. Voor heel Nederland is dit 17%.

Onze inzet: een compact centrum met een herkenbaar mediaprofiel en ruimte voor culturele en andere functies

In juli 2023 is de gebiedsagenda Centrum vastgesteld. De uitvoering van de gebiedsagenda zorgt voor een compacter kernwinkelgebied, met meer ruimte voor andere functies in de entreegebieden. Met ruim dertig maatregelen werken we de komende vier jaar aan het robuuster en toekomstbestendiger maken van het centrum. Daarbij horen een herkenbaar mediaprofiel, en ruimte voor culturele en andere functies. Ook zijn er een aantal grote ontwikkelingen, zoals het Stationsgebied en de herinrichting van de Kerkbrink.

Overige winkelgebieden

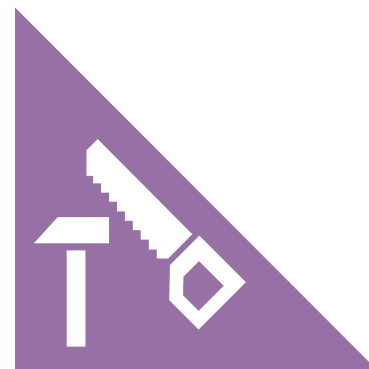
De overige winkelgebieden in Hilversum presteren goed. De Gijsbrecht heeft met 4,7% leegstand een bovengemiddelde positie ten opzichte van vergelijkbare centra met een gemiddeld leegstandspercentage van 7%. De straat wordt momenteel (2024) heringericht, zodat deze klaar is voor de toekomst. Het lage leegstandspercentage is een goede uitgangspositie.

Winkelcentra Kerkelanden en Larenseweg-Van der Heijdenstraat kennen geen leegstand. Winkelcentrum Seinhorst heeft een leegstandspercentage van slecht 0,5%. Buurtwinkelcentrum Heigalerij kent een leegstandspercentage van 4,7% en voor winkelcentrum Riebeeck is dat 13,8%. Ook voor winkelcentrum Riebeeck zijn er uitbreidings- en herinrichtingsplannen.

Het detailhandelsgedeelte op het Havenkwartier (bouwmarkten en woonwinkels) kent geen leegstand. Terwijl in vergelijkbare zogeheten PDV-locaties (perifere detailhandelsvestigingen) gemiddeld 4% van de winkelmeters leegstaat.

Leegstand per winkelgebied	2022		2023	
	Aantal panden	m² wvo	Aantal panden	m² wvo
Admiraal de Ruyterlaan			1	20
Bebouwde kom	2	150	2	140
Centrum Hilversum	61	13.042	69	16.509
De Gijsbrecht	6	375	6	557
Heigalerij			2	70
Larenseweg	4	280	6	305
Meenterf	1	165		
Winkelcentrum Riebeeck	3	125	5	200
Seinhorst			1	25
Totaal	77	14.137	92	17.826

Bron: Locatus, 2024, WVO= winkelvloeroppervlakte

SPECIAL: PRAKTIJKGESCHOOOLD WERK

Inleiding

De gemeente Hilversum streeft naar een gezonde en toekomstbestendige arbeidsmarkt, die noodzakelijk is voor de welvaart en het welzijn van de gemeente. Dit sluit aan bij de ambitie van de gemeente Hilversum en de regio Gooi en Vechtstreek om zowel een woon- als werkregio te zijn. Het doel is een mix van praktisch, middelbaar en theoretisch geschoolde banen, en aansluiting op de beroepsbevolking. Deze combinatie is nodig voor het behouden en versterken van het vestigingsklimaat. Het is daarnaast belangrijk dat voor alle bedrijven het juiste personeel beschikbaar is.

Praktisch, middelbaar en theoretisch opgeleide beroepsbevolking

De gemeente Hilversum streeft naar een gezonde en toekomstbestendige arbeidsmarkt, die noodzakelijk is voor de welvaart en het welzijn van de gemeente. Dit sluit aan bij de ambitie van de gemeente Hilversum en de regio Gooi en Vechtstreek om zowel een woon- als werkregio te zijn. Het doel is een mix van praktisch, middelbaar en theoretisch geschoolde banen, en aansluiting op de beroepsbevolking. Deze combinatie is nodig voor het behouden en versterken van het vestigingsklimaat. Het is daarnaast belangrijk dat voor alle bedrijven het juiste personeel beschikbaar is.

Praktisch opgeleide	Middelbaar opgeleide	Theoretisch opgeleide
Basisonderwijs	Havo	Associate Degree
Vmbo	Vwo	Hbo
Havo/vwo- onderbouw	Mbo-2	Wo-bachelor
Mbo-1	Mbo-3	Wo-master
	Mbo-4	Doctor

In deze indeling zijn praktisch opgeleiden het deel van de beroepsbevolking zonder startkwalificatie. Beroepen die zij uitoefenen zijn bijvoorbeeld schoonmaker, postbode en koerier. Voor een startkwalificatie is een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2 en hoger nodig. Het deel van de beroepsbevolking met een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2 of hoger noemen we middelbaar opgeleid. Deze opleidingen zijn over het algemeen gericht op zowel praktische als theoretische beroepen en leiden bijvoorbeeld op voor automonteur, installateur, verzorgende IG of allround medewerker ICT. Het theoretisch opgeleide deel van de beroepsbevolking heeft minimaal een hbo-diploma. De beroepen die hierbij horen kunnen wel praktisch van aard zijn zoals creatieve professionals en artsen.

Deze special gaat over praktijkgeschoold werk. Hieronder vallen veel verschillende beroepen. Praktijkgeschoold werk is in bijna alle sectoren te vinden. Zoals de bouw en techniek (elektriciens, loodgieters, monteurs, timmermannen), de zorg (verzorgenden, verpleegkundigen op mbo-niveau), de horeca (koks, bediening, hotelmedewerkers) en de logistieke sector (vrachtwagenchauffeurs, magazijnmedewerkers). Het zijn beroepen die onmisbaar zijn voor het functioneren van de stad en voor de kwaliteit van leven in Hilversum.

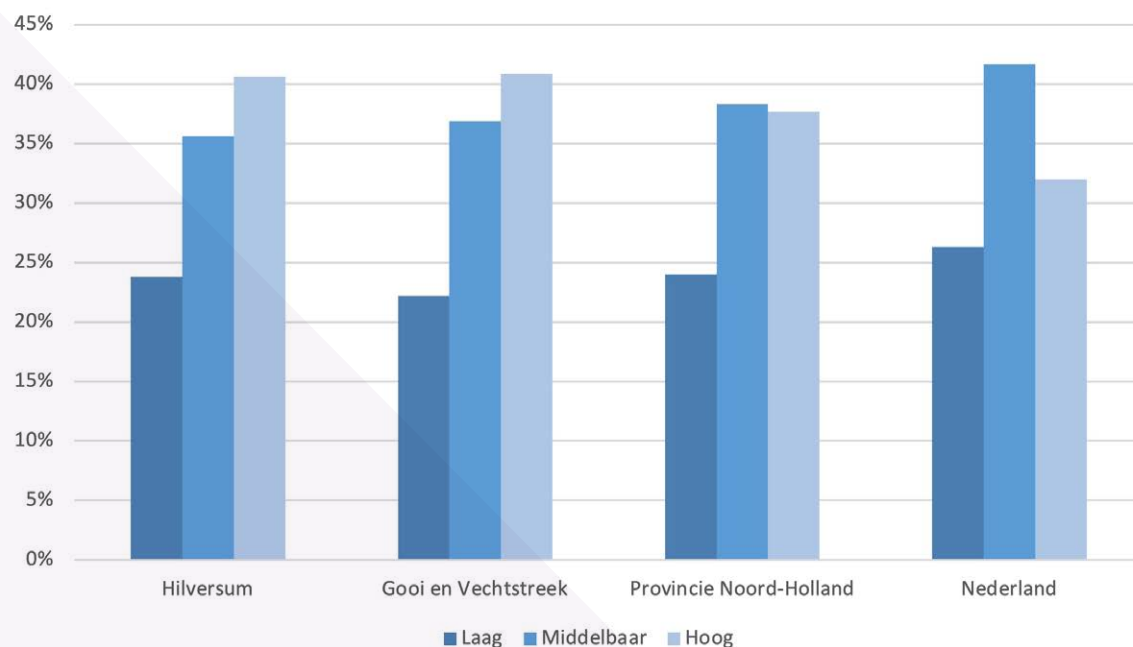
Hoewel strakke kaders ontbreken, zijn werknemers die praktijkgeschoold werk uitoefenen veelal praktisch of middelbaar opgeleid. Deze groep verdient speciale aandacht, omdat de afstand tot het werk en de bereikbaarheid ervan hun persoonlijke leven, arbeidsdeelname en maatschappelijk functioneren sterker beïnvloedt dan dat van theoretisch opgeleiden. Zij zijn minder goed in staat om een vaak duurder woning in de buurt van werklocaties te vinden, werkt vaker in avonden, nachten en weekends (bijvoorbeeld zorg – en horecapersoneel) en is hierdoor meer afhankelijk van de auto terwijl deze groep die juist minder vaak heeft. Kosten vanwege woon-werkverkeer doen in verhouding een grotere aanslag op hun portemonnee en worden minder vergoed dan bij hogere inkomens. Hierdoor dreigen zij, door een lager inkomen, twee keer op achterstand te komen; zowel in hun woon- als werksituatie.

Hilversumse beroepsbevolking

Binnen de Hilversumse beroepsbevolking is een bovengemiddeld hoog percentage theoretisch opgeleid, namelijk 41%. Het landelijk cijfer hiervan ligt op 32%. Het percentage praktisch- en middelbaar opgeleiden (respectievelijk 24% en 36%) ligt juist weer onder het landelijk gemiddelde van 26% en 42%. In absolute aantallen gaat het om 15.780 (praktisch), 23.580 (middelbaar) en 26.960 (theoretisch) opgeleide inwoners die tot de beroepsbevolking behoren.

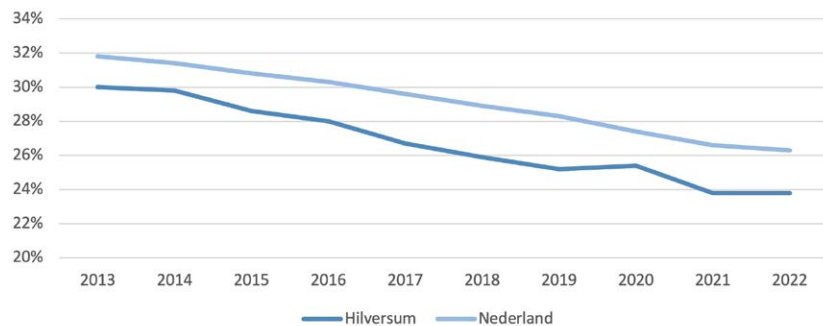
Het aantal praktisch opgeleiden als onderdeel van de Hilversumse beroepsbevolking is over de periode van 2013 (30%) tot 2022 (24%) flink afgenomen (-6%). Dit is in lijn met de landelijke trend, al was deze afname niet zo scherp (-5%). De groep middelbaar opgeleiden is stabiel gebleven, terwijl het aandeel theoretisch opgeleiden als aandeel van de beroepsbevolking is toegenomen van 34% in 2013 naar 41% in 2022.

Beroepsbevolking naar opleiding

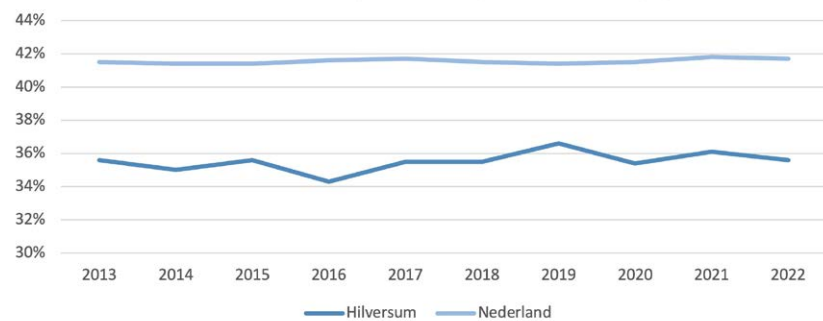

Bron: Hilversum in cijfers, 2023

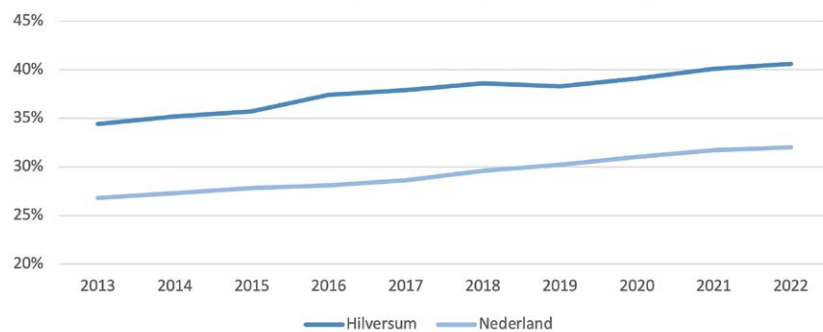
Aandeel van de beroepsbevolking (praktisch opgeleid)

Aandeel van de beroepsbevolking (middelbaar opgeleid)

Aandeel van de beroepsbevolking (theoretisch opgeleid)

Bron: CBS, 2022

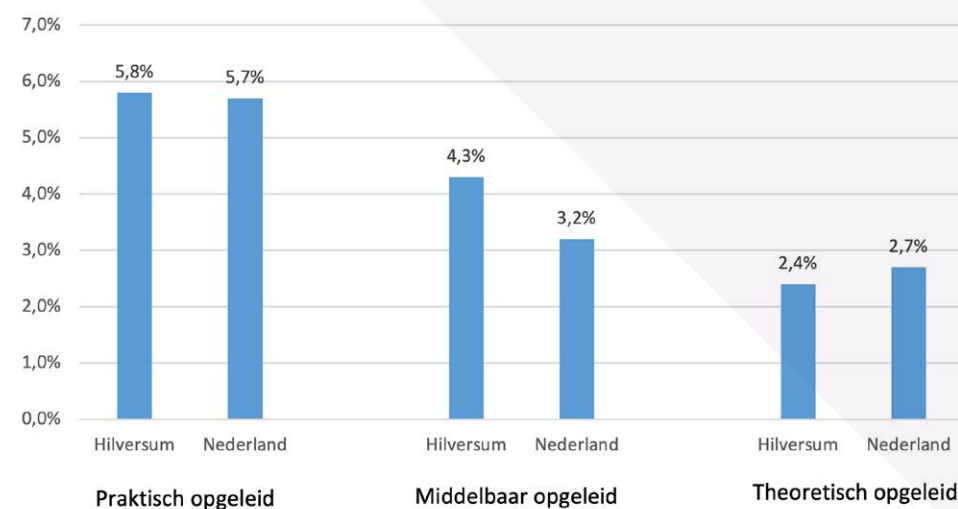
Arbeidsmarkt

Hilversum heeft de afgelopen jaren een ontwikkeling doorgemaakt richting een meer kennisintensieve economie met een duidelijk dienstenprofiel. Dat willen we behouden en uitbouwen. Aan de andere kant is er de verwachting dat er de komende jaren een verschuiving plaatsvindt in de vraag van basisvaardigheden naar gemiddelde en gevorderde vaardigheden. Het is daarom belangrijk omscholing, bijscholing en een Leven Lang Ontwikkelen centraal te stellen. Op deze wijze behouden we een diverse beroepsbevolking waarbinnen bedrijven toegang hebben tot het juiste personeel.

In het document *'Evenwichtige groei in de MRA: Wonen, werken en bereikbaarheid meer in balans'* staat een banenprofiel van de regio Gooi en Vechtstreek. Hieruit blijkt dat van het totaal aantal banen in de Gooi en Vechtstreek zo'n 17% geschikt is voor praktisch opgeleiden, 38% voor middelbaar opgeleiden en 45% voor theoretisch opgeleiden. Hierin geldt voor Hilversum een negatieve woon-werkbalans voor praktisch opgeleiden. Dit maakt extra duidelijk dat het nodig is om speciale aandacht te hebben voor praktijkgeschoold werk, waar dit deel van de beroepsbevolking een belangrijke rol in vervult.

Onderstaande afbeelding maakt duidelijk dat voor zowel de praktisch als middelbaar opgeleide beroepsbevolking de werkloosheid laag is, maar wel bóven het landelijk gemiddelde ligt. Dat roept de vraag op of er eventueel een mismatch bestaat tussen de huidige werkloze beroepsbevolking en de door werkgevers gevraagde kwaliteiten.

Werkloosheidspercentage praktisch-middelbaar-theoretisch opgeleid

Bron: Hilversum in cijfers, 2023

Het sociaal domein van de gemeente Hilversum merkt dat het steeds moeilijker is om mensen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt langdurig aan werk en economische zelfstandigheid te helpen. Ook voor deze groep zijn momenteel op de reguliere arbeidsmarkt niet de juiste banen beschikbaar.

Een deel van deze uitkeringsgerechtigden heeft helaas nog geen duidelijk zicht op betaald werk op de reguliere arbeidsmarkt. Werkgevers staan voor de uitdaging om – gezien de aanhoudende arbeidskrapte – door middel van jobcarving en functiecreatie toch banen passend te maken voor inwoners met een grote afstand tot werk. Dit brengt alleen risico's mee voor de werkgever en het botst met de huidige manier van medewerkers werven, waarbij een werkgever de meest geschikte kandidaat voor een vacature zoekt. De meeste mensen die vanuit een uitkering weer aan het werk gaan, komen in een flexibele schil die onder meer bestaat uit arbeidskrachten met tijdelijke contracten of die op de payroll staan. Vanuit alle delen van de regionale arbeidsmarkt vindt ook terugstroom naar een uitkering plaats.

Voor mensen met beperkte mogelijkheden voor betaald werk is een gebrek aan passende banen. Hierdoor kan het beeld ontstaan dat er onvoldoende werkgelegenheid is voor praktijkgeschoolden in brede zin. Toch gaat het hier vooral om een tekort aan zogenoemde 'beschutte werkplekken' bij reguliere werkgevers, waar potentiële medewerkers onder begeleiding en eventueel met behulp van loonkostensubsidie kunnen re-integreren. Daarnaast ziet het sociaal domein een mismatch tussen de kennis en vaardigheden van kandidaten in het bijstandsbestand van gemeenten, en de kwaliteiten waar reguliere werkgevers om vragen. In algemene zin zullen veel mensen in een veranderende arbeidsmarkt niet direct over kunnen stappen naar een kansrijke sector met een arbeidstekort. Hiervoor is op-, om- of bijscholing en een cultuur nodig waarin een Leven Lang Ontwikkelen vanzelfsprekend is.

Onze inzet op de arbeidsmarkt: Een vaardige en talentvolle beroepsbevolking

Hilversum beschikt over een relatief theoretisch opgeleide beroepsbevolking. Dat willen we behouden en uitbouwen. Tegelijkertijd staan we aan de vooravond van maatschappelijke transities op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs, energie en digitalisering & AI. Om deze transities mogelijk te maken, is een Leven Lang Ontwikkelen van personeel van belang. Ook moet het makkelijker zijn om van werksector te wisselen. Werkenden moeten tijdig en soepel kunnen overstappen van het ene naar het andere beroep. We stimuleren de samenwerking tussen het onderwijs, bedrijven en maatschappelijke instellingen om dit mogelijk te maken.

Daarbij hoort ook een herwaardering van het middelbaar beroepsonderwijs. Met een breed en divers aanbod aan opleidingen en stagemogelijkheden werken we aan een inclusieve arbeidsmarkt, waar iedereen kan meedoen. Dit vraagt keuzes om zo gericht in te zetten op kansrijke sectoren voor de toekomst met specifiek aandacht voor praktijkgeschoolden.

De focus ligt bij de praktisch en middelbaar opgeleiden, omdat de afstand tot en de bereikbaarheid van het werk hun persoonlijk leven, maatschappelijk functioneren, arbeidsdeelname en economische vitaliteit sterker beïnvloedt dan dat van theoretisch opgeleiden. Zij zijn minder goed in staat om een vaak duurdere woning in de buurt van werklocaties te vinden, werkt vaker in avonden, nachten en weekends (bijvoorbeeld zorg – en horecapersoneel) en is hierdoor meer afhankelijk van de auto terwijl deze groep die juist minder vaak heeft. Kosten vanwege woon-werkverkeer doen in verhouding een grotere aanslag op hun portemonnee en worden minder vergoed dan bij hogere inkomens. Hierdoor dreigen zij, door een lager inkomen, twee keer op achterstand te komen; zowel in hun woon- als werksituatie.

Het sociaal domein zet zich in om het deel van de beroepsbevolking zonder startkwalificatie te stimuleren om dit te gaan behalen. Zo kunnen zij hun zelfredzaamheid en kansen op de arbeidsmarkt vergroten.

Toekomstbestendige arbeidsmarkt

Hilversum heeft in 2050 naar verwachting een inwoneraantal van circa 103.000 (Bevolkingsprognose Noord-Holland, 2021-2050). In 2023 is het inwoneraantal 93.345. Dit is dus een toename van circa 10%. De samenstelling van de bevolking verandert onder invloed van (dubbele) vergrijzing en door migratie. De gemiddelde leeftijd in Nederland stijgt waarschijnlijk van 42,5 jaar in 2023 naar 55 jaar in 2040. Naar verwachting is dan een kwart van de bevolking 65 jaar of ouder (CBS, 2023). Deze demografische ontwikkelingen zijn van invloed op het aantal beschikbare arbeidskrachten, dat afneemt. In relatie tot de Nederlandse arbeidsmarkt (tot 2028) voorspelt het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) zelfs een grotere vervangingsvraag⁶ dan uitbreidingsvraag⁷.

Dit raakt ook het praktijkgeschoold werk. Grote tekorten ontstaan naar verwachting met name in de techniek, het onderwijs, de zorg en de bouw. Deze sectoren hebben al jaren een tekort aan personeel. Daarnaast lijken ze in mindere mate afhankelijk van economische expansie of recessie. De vervangingsvraag in deze sectoren is de komende jaren groot en veel werknemers die met pensioen gaan zijn minder hoog opgeleid dan de huidige schoolverlaters. Deze situatie ontstaat in een arbeidsmarkt waarbij het werkloosheidspercentage landelijk en regionaal (beide 3,6%) laag ligt.

McKinsey meldt in het rapport *'Bouwen aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt'* dat de natuurlijke instroom van werkenden de komende jaren eerder zal afnemen dan toenemen. Het tekort aan geschikte vakmensen wordt dus niet opgelost door een toename van de beschikbare beroepsbevolking. Productiviteitsgroei door automatisering zal een deel van de beroepsbevolking vrijspelen. Deze groep is echter niet per se direct inzetbaar voor nieuwe banen, omdat die waarschijnlijk andere vaardigheden en kennis vereisen. Zowel werknemers als werkgevers hebben de verantwoordelijkheid om deze 'skills gap' voortdurend te overbruggen.

Onze inzet: samenwerking

Een goede aansluiting tussen het onderwijs en de regionale arbeidsmarkt is van groot belang. We stimuleren dan ook de samenwerking tussen het onderwijs en bedrijven. Samen met de belangrijkste kennisinstelling van de gemeente – MBO College Hilversum – heeft de gemeente een meerjarige samenwerkingsagenda opgesteld. Hierbij werken we gezamenlijk aan de volgende vastgestelde ambities:

1. Een sterke positie voor het mbo.
2. Een goede aansluiting van het mbo op de (regionale) arbeidsmarkt.
3. Kansen voor alle jongeren en (jong)volwassenen in het mbo.
4. Het verstevigen van de rol van het mbo bij een Leven Lang Ontwikkelen.

Ook op regionaal niveau investeren zowel de overheid als bedrijven, particulieren en organisaties in een toekomstgerichte beroepsbevolking. De gemeente werkt hierin samen met de naastgelegen gemeenten in de Gooi en Vechtstreek, de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Regio Utrecht. Met de naastgelegen gemeenten geeft Hilversum uitvoering aan het regionaal programma Werk & Participatie 2022-2026. In dit programma is veel aandacht voor het inzetten van onbenut arbeidspotentieel; het aantal mensen dat beschikbaar is om te werken, maar geen baan heeft. De inzet op een Leven Lang Ontwikkelen krijgt straks vorm en inhoud in de Meerjarenagenda van het Werkcentrum Gooi en Vechtstreek. De samenwerking met de MRA vindt plaats in het Platform Economie en de werkgroep Onderwijs & Arbeidsmarkt. De samenwerking met de Utrecht Talent Alliantie (UTA) is gericht op het zo goed mogelijk benutten en ontwikkelen van talent. Het doel hiervan is om bij te dragen aan een veerkrachtige arbeidsmarkt en het uitvoeren van economisch en maatschappelijk belangrijke transitie, zoals de energietransitie en gezondheidstransitie.

⁶ Vervangingsvraag is de vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat door bijvoorbeeld pensionering, (tijdelijke) uittreding vanwege zorgtaken, arbeidsongeschiktheid, beroepsmobiliteit of doorstroom naar een andere opleiding.

⁷ Uitbreidingsvraag is de verwachte ontwikkeling (groei of krimp) van de werkgelegenheid in een bepaalde beroepsgroep of een bepaald opleidingstype.

De gemeente zet zich in het bijzonder in voor de arbeidsmarkt door samenwerkingen aan te gaan. Omdat de arbeidsmarkt zich niet tot de gemeentegrenzen van Hilversum beperkt, vinden deze met name (boven)regionaal plaats.

Voor een gezonde arbeidsmarkt in een economie die in staat is bedrijven aan te trekken en te behouden, en met het oog voor de transitie en uitdagingen die ons de komende jaren te wachten staan, is het wenselijk om meer praktisch- en middelbaar opgeleiden aan de stad te binden.

Hiervoor stimuleert de gemeente de samenwerking tussen het onderwijs, bedrijven en maatschappelijke instellingen. De aanwezigheid van onderwijsinstellingen trekt niet alleen potentiële beroepsbevolking aan, maar deze instellingen kunnen ook bijdragen in het opleiden, bijscholen en het vergroten van de inzetbaarheid van de beroepsbevolking. Ook bedrijven spelen hierin een belangrijke rol door passende leer- en ontwikkelingsmogelijkheden te bieden.

Het toevoegen van voorzieningen en betaalbare woningen is eveneens van belang voor het aantrekken en behouden van praktisch en middelbaar geschoolden in Hilversum. Uit de Omgevingsvisie 2040 blijkt dat er op nationaal niveau nieuwe wetgeving komt die beleidsruimte moet gaan geven om wonen voor onder andere deze doelgroep te realiseren. De gemeente wil deze ruimte creëren, vooral voor de 'campus' op het Arenapark/Sportpark, het Media Park en de Monnikenberg.

De gemeente zet de komende jaren in op een gezonde balans in de beroepsbevolking van praktisch, middelbaar en theoretisch opgeleiden. Deze combinatie is noodzakelijk voor het behouden en versterken van het vestigingsklimaat. Daarnaast is het van belang dat voor alle bedrijven het juiste personeel beschikbaar is. Binnen deze kaders brengt de gemeente een focus aan op de praktisch en middelbaar opgeleiden omdat deze zich veelal richten op werk in de nabijheid van hun woning. De arbeidsmarkt is divers en de dynamiek op de arbeidsmarkt wordt beïnvloed door allerlei verschillende factoren. Dit vraagt om een goede afstemming tussen beleidsterreinen als economie, sociaal domein en wonen. Ook is een goede samenwerking tussen onderwijs, het bedrijfsleven en overheden nodig om tot het gewenste resultaat te komen.

BIJLAGE

Begrippenlijst

Banen: een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een bedrijf waarin is vastgelegd dat tegenover de verrichte arbeid een (financiële) beloning staat.

Beroepsbevolking: werkenden en werkzoekenden zonder baan met de leeftijd tussen de 15 en 75 jaar. Het gaat dan om minstens 1 uur per week betaalde arbeid (werkzame beroepsbevolking) of werkzoekenden die recent naar betaald werk zochten en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). De werkzame beroepsbevolking is werknemer en/of zelfstandig ondernemer met of zonder personeel.

Centrumgebieden (gemengde locatie): centra van gemeenten/woonkernen met meer dan 20.000 inwoners. Kenmerkend is de concentratie aan voorzieningen. Veelvoorkomende typen bedrijvigheid zijn retail, horeca en (overige) dienstverlening.

Courante leegstand: leegstand korter dan 3 jaar. Meestal betreft dit objecten waarvoor verschillende gegadigden bestaan en die daarom met enige regelmaat worden verhuurd of verkocht.

Creatieve wijken (gemengde locatie): woon-werkgebieden in (grote) steden die door menging met zelfstandige kantoorruimtes voorzien in een behoefte aan informeel stedelijk werkmilieu. Bedrijven in de creatieve industrie (moderne maakindustrie, mode, cultuur), kennis/onderwijsinstellingen en retail zijn hier gevestigd, en deze werklocaties zijn veelal in (creatieve) bedrijfsverzamelgebouwen te vinden.

Formele kantoorlocatie: een perceel of een groep van aaneengesloten percelen, waarop gebouwen staan of worden gebouwd, die uitsluitend of hoofdzakelijk een kantoorfunctie hebben. In Hilversum zijn het Arenapark/Sportpark, Stationsgebied en Laapersveld formele kantoorlocaties.

Gemengde werklocatie: alle locaties waar mensen werken, buiten bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Deze milieus kenmerken zich door een mix van onder meer wonen, werken, recreatie en voorzieningen. Voorbeelden van gemengde milieus zijn centrumgebieden, woonwijken, landelijk gebied, creatieve wijken, productieve wijken en stadsstraten.

Hoog opleidingsniveau: het hoogst behaalde onderwijsniveau is hoog onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van hbo (hoger beroepsonderwijs) of wo (wetenschappelijk onderwijs).

Incourante leegstand: leegstand langer dan 3 jaar.

Laag opleidingsniveau: het hoogst behaalde onderwijsniveau is laag onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, vmbo, de eerste drie leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).

Landelijk gebied (gemengde locatie): alles buiten het bestaand stedelijk gebied. Indicatief ligt de dichtheid van bebouwing hier lager dan 1.000 adressen per km². Dit gebied kenmerkt zich door onder meer land- en (glas)tuinbouw, leisure en uiteenlopende bedrijvigheid in landelijk gebied.

Leven Lang Ontwikkelen: om goed inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt, is het belangrijk dat mensen zich blijven ontwikkelen. Dat is nog niet voor iedereen vanzelfsprekend. Met maatregelen, experimenten en regelingen moedigt de overheid het ontwikkelen tijdens de loopbaan aan.

Middelbaar opgeleid: het deel van de beroepsbevolking met een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2 of hoger.

Netto arbeidsparticipatie: het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar.

Niet-beroepsbevolking: personen van 15 tot 75 jaar die geen betaald werk hebben, niet recent naar werk hebben gezocht en/of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Het gaat vooral om scholieren en studenten, mensen die zorgen voor gezin of huishouden, arbeidsongeschikten en gepensioneerden.

Potentiële beroepsbevolking: alle inwoners van 15 tot 75 jaar. De groep is onder te verdelen in personen die tot de werkzame, de werkloze of de niet-beroepsbevolking behoren.

Praktisch opgeleid: het deel van de beroepsbevolking zonder startkwalificatie. Een startkwalificatie is te behalen met een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2 en hoger.

Productieve wijken (gemengde locatie): woon-werkgebieden in (grote) steden die bedrijven integreren in het stedelijk woonmilieu, en zo divers ondernemerschap voor de stad behouden. Type bedrijvigheid: moderne maakindustrie, stads-verzorgende bedrijvigheid en retail.

Stadsstraten (gemengde locatie): economische functielinten met een duidelijke verkeersfunctie, maar ook een nadrukkelijke verblijfsfunctie. Onder meer retail, horeca en kantoren zijn hier gevestigd. Theoretisch opgeleid: het deel van de beroepsbevolking met minimaal een hbo-diploma.

Werkenden: personen met een leeftijd tussen 15 en 75 jaar, die minstens 1 uur per week betaalde arbeid verrichten.

Werkloosheidspercentage: de werkloze beroepsbevolking bestaat uit alle 15- tot 75-jarigen die in Nederland wonen en geen betaald werk hebben, maar wel recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. Een deel daarvan ontvangt een WW-uitkering.

Woonwijken (gemengde locatie): alles binnen het bestaand stedelijk gebied, maar buiten het centrumgebied. Hiertoe behoren woonwijken, maar ook voorzieningen en groen binnen de stad. De typen bedrijvigheid die binnen een woonwijk zijn gevestigd, zijn onder meer zzp'ers, bedrijven aan huis, scholen en onderwijsinstellingen, zorgfuncties, horeca en buurt-winkelcentra.

Zelfstandige zonder personeel (zzp'er): een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer) of als directeur-grotaandeelhouder (dga) en die geen personeel in dienst heeft.

Colofon

Titel Monitor Economie 2024
Datum November 2024
Teksten gemeente Hilversum
Redactie: Marije Onderwaater
Fotografie Jurrian-Photography
Studio Kastermans (Danielle van Coevorden)
SOS designstudio
Tergooi Hilversum
William Moore

Kaarten gemeente Hilversum
Vormgeving PMS Ontwerp Hilversum